

УСРР

ХАРКІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
МІСЬКА РАДА • КОМІТЕТ СПРИЯННЯ БУДІВНИЦТ

УССР

ХАРЬКОВСКИЙ ОКРУЖНОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ
ГОРОДСКОЙ СОВЕТ • КОМИТЕТ СОДЕЙСТВИЯ СТРОИТЕЛЬСТВ

USSR

CHARKIWER KREIS-VOLLZUGSKOMITEE • STADTRAT
КОМІТЕЕ ZUR FÖRDERUNG DES BAUWESENS

RUSS

COMITÉ EXÉCUTIF DE L'ARRONDISSEMENT DE CHARKIEFF •
CONSEIL DE VILLE • COMITÉ DE L'ASSISTANCE À LA CONSTRUCTION

РШ 136.1
К 1778

ПРОГРАМА

МІЖНАРОДНЬОГО
БОНКУРСУ
НА ПРОЄКТ ПАМ'ЯТНИКА
Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ
У М. ХАРКОВІ

ПРОГРАММА

МЕЖДУНАРОДНОГО
БОНКУРСА
НА ПРОЕКТ ПАМЯТНИКА
Т. Г. ШЕВЧЕНКУ
В Г. ХАРЬКОВЕ

PROGRAMM

DES INTERNATIONALEN
KONKURSES
AUF DAS PROJEKT EINES
SCHEWTSCHENKO
DENKMALS IN CHARKIW

PROGRAMME

DU CONCOURS
INTERNATIONAL POUR
LE PROJET DU MONUMENT
DE CHEVTCHENKO
À CHARKIEFF

B 43353

КОРОТКИЙ ПАСПОРТ КНИГИ

+

Шифр РкЩ436.1; П78 ; Инв. № 2430356

Автор _____

Назва Програма міжнародного
конкурсу на проєкт пам'ятника

Місце, рік видання Х., 1930.

Кіл-ть стор. 101, [3] с.

-||- окр. листів _____

-||- ілюстрацій [14] арк. іл.

-||- карт _____

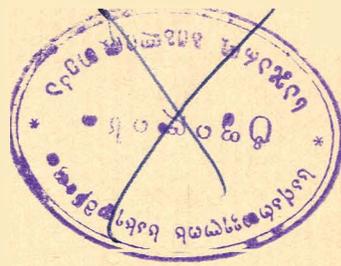
-||- схем [1] арк. план.

Том. _____ II _____

Конв. _____

Прим _____ 06.

8-

ПРОЛЕТАРІ
ВСІХ КРАЇН,
ЄДНАЙТЕСЯ!

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕКСТ, СТОР. 3
РУССКИЙ ТЕКСТ, С Т Р. 27
DEUTSCHER TEXT, SEITE 49
TEXTE FRANÇAIS, PAGE 75

Х У Д О Ж Н Е
О Ф О Р М Л Е Н Н Я
А. С Т Р А Х О В А
Т Е Х Н І Ч Н Е
К Е Р І В Н И Ц Т В О
І. М. Л О С Я
Н А Д Р У К О В А Н О
П І Д Н А Г Л Я Д О М
О. С И Л Е Н К А

В43353

У С Р Р

**ХАРКІВСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ *
МІСЬКА РАДА * КОМІТЕТ СПРИЯННЯ БУДІВНИЦТВУ**

П **РОГР А М А**
МІЖНАРОДНЬОГО
К О Н К У Р С У
Н А П Р О Є К Т
П А М'ЯТНИКА
Т. ШЕВЧЕНКОВІ
У М. Х А Р К О В І

243056
пр. ПЗ

Х А Р К І В
1 9 3 0 ●

НАДРУКОВАНО
ВТИПОЦИНКОГРАФІЇ
ВИДАВНИЦТВА
:ПРОЛЕТАРИЙ:
ХАРКІВ
УКРЛІТ № 367-К.
ЗАМ. № 207. ТИРАЖ 1500

Державна архивна служба
Червоного Проміслю
Республіканська бібліотека
УРСР Інститут КДР
-46

ЗАВДАННЯ КОНКУРСУ

ЗНАЙТИ НАЙХУДОЖНІШЕ РОЗВ'Я
ЗАННЯ СКУЛЬПТУРНОГО ПАМ'ЯТ
НИКА ШЕВЧЕНКОВІ — ПЕРШОГО
СПОРУДЖУВАНОВОГО ЗА РОКИ РЕВО
ЛЮЦІЇ ПАМ'ЯТНИКА В СТОЛИЦІ
УСРР. ОСНОВНА ІДЕЯ ПАМ'ЯТ
НИКА: ШЕВЧЕНКО — ПОЕТ - РЕ
ВОЛЮЦІОНЕР, БОРЕЦЬ ЗА
СОЦІЯЛЬНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ
ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

1. Під пам'ятник приділено міс
О С Н О В Н І це, зазначене на пляні, на май
З А С А Д И дані Тевелева в м. Харкові.
Майдан є центральний та ву
зловий, через нього проходить рух із усіх районів
у нагірну частину міста. На майдані Тевелева
містяться урядові установи і відбуваються всі де
монстрації та мітинги. З півночі майдан перехо
дить в одну з головних вулиць міста — у вулицю
Карла Лібкнехта, на південь продовжується до

майдану Рози Люксембург, зі сходу він обмежений кварталом будинків і частково Пушкінською вулицею, із заходу — будинком біржі та Спартаківським провулком.

Пам'ятник, поставлений на цьому майдані, буде відкритий з усіх боків; при цьому найбільші радіуси зору будуть із боку вул. Карла Лібкнехта (мало не 350 метрів) та з майдану Рози Люксембург (близько 850 метрів).

Основний пішохідний рух на майдані йде головно з півночі на південь і з півдня на північ.

Майдан Тевелева має натуральний спад до майдану Рози Люксембург; завдяки цьому з вулиці Карла Лібкнехта пам'ятник проєктуватиметься на тлі неба.

Майдан не має тепер єдиного архітектурного обличчя. Спорудження пам'ятника відкриває собою майбутній ансамбль майдану, але не замикає те перішній (див. додаток наприкінці книги).

2. Пам'ятник передбачено чималих розмірів, але площа всього місця для постави пам'ятника не повинна бути більша за площу, обкреслену на пляні.

3. Основній ідеї повинна відповідати і композиція пам'ятника і трактування форми.

Пам'ятник повинен бути актуальний і сучасний мистецький твір.

Проєктувальника рішучо застерігається від шаблонного «хуторянсько-просвітянського» трактування пам'ятника (див. біографію, стор. 24).

- 1.** Подані на конкурс проєкти **С К Л А Д** мають складатися із:
- П Р О Є К Т У** а) закінченої моделі пам'ятника **в цілому** $1/30$ натуральної величини в гіпсі або іншому твердому матеріалі, опрацьованому та забарвленому так, щоб дати цілковите уявлення про те, який автор вибрав для пам'ятника матеріал, колір і характер обробки поверхні;
- б) закінченої моделі постаті (якщо вона має бути) в розмірі $1/3$ натурального людського зросту (60 сантиметрів для постаті ставма і відповідно менше для постаті в іншій позі) у гіпсі або іншому твердому матеріалі;
- в) маски в натуральну (людську) величину в гіпсі або іншому твердому матеріалі;
- г) барельєфів, якщо вони мають бути, в скульптурі або малюнках, або ж частково в скульптурі, частково в малюнках, розмірами на бажання автора;
- г) генерального плану в масштабі $1/500$ натуральної величини з нанесенням точного периметру пам'ятника;
- д) двох перспективних видів або фотомонтажів майдану з пам'ятником з першого-ліпшого пункту на вибір автора; добрати масштаба надається авторові;
- е) пояснювальної записки з докладним описом матеріалів і техніки виконання.
- 2.** До подавання на конкурс припускаються пояснювальні роботи конкурентів і поза вимогами

програми (моделі, перспективи тощо). Рада журі розглядає зазначені роботи, але ці роботи не дають авторові переваг перед іншими конкурентами і характеристики в рецензіях не підлягають.

3. Проєкти треба подавати під девізом, додаючи запечатаний пакет з тим само девізом; у пакеті має бути прізвище та адреса автора.

1. 15 квітня—початковий термін видачі конкурентам програми У М О В И конкурсу.

2. 1 липня (20 годин) останній термін подання до Ради журі питань у справі програми конкурсу.

3. 10 липня Рада журі оголошує друком останні відповіді на питання конкурентів.

4. 15 вересня (до 20 годин) проєкти з усіма зазначеними в програмі додатками подається в Харків, будинок Міськради, майдан Тевелева, і здається під квиток, де зазначається день і годину, коли одержано проєкта. Чужогородні конкуренти надсилають свої проєкти не пізніш як 15 вересня і одночасно телеграфом повідомляють Раду журі про зазначене надіслання, а щоб потвердити день надіслання, надсилають відповідного квитка. Вважається, що такі проєкти стали на конкурс, коли вони надійдуть не пізніш за 25 вересня.

Увага. Вважається, що закордонні проєкти стали на конкурс, якщо вони прибудуть до однієї з митниць на кордоні СРСР не пізніш як 20 вересня 1930р.

5. Рисунок, перспективи та фотомонтажі треба подавати не звинені і не згорнені.

6. З 3 по 10 жовтня 1930 р. з 12 до 20 годин щодня попередня виставка проєктів у м. Харкові.

7. 10 жовтня 1930 р. останній термін подання до Ради журі заяв з увагами з приводу поданих на конкурс проєктів.

8. За порівняно кращі проєкти, подані на відкритий конкурс, будуть видані такі премії:

I премія — 5000 крб., II премія — 3000 крб.,

III премія — 2000 крб., IV премія — 1000 крб.

Крім зазначених основних чотирьох премій, установлюється чотири додаткові заохітні премії по 500 крб. кожна за порівняно кращі із числа не премійованих основних премій проєкти.

Будівельний комітет має право придбати перший-ліпший із не премійованих, не замовлених чи з тих, що дістали заохочувальну премію, проєктів на власний вибір за ціну останньої премії, або доплачуючи до ціни IV премії авторам, що дістали заохочувальну премію.

9. На конкурсній виставці беруть участь на загальних для даного конкурсу підставах під девізами також проєкти авторів чи художніх організацій, що дістали від Комітету спорудження пам'ятника Шевченкові в м. Харкові замовлення виконати проєкти на терміни та на завдання програми конкурсу.

В разі преміювання замовленого проєкту автор

дістає половину премії, решта суми йде на збільшення числа заохочувальних премій.

10. Після засідання Ради журі в питанні про присудження премій відбудеться виставка поданих на конкурс проєктів із оголошенням постанов журі та прізвищ авторів премійованих, придбаних і замовлених проєктів.

11. Премійовані, замовлені та придбані проєкти переходять на власність Будівельного комітету; інші проєкти, якщо автор якогось не забере протягом двомісячного терміну після присудження премій, переходять на власність Харківського Музею українського мистецтва.

12. Прізвища авторів, що їхні проєкти будуть премійовані, оголошується в тих само органах друку, що в них оголошується конкурс. Оголошується також прізвища авторів, що їхні проєкти будуть придбані.

13. Комітет має право оголошувати друком проєкти, подані на конкурс.

14. Члени журі, а також кандидати до них не беруть участі в складанні проєктів, а так само не дають будь-яких індивідуальних пояснень у справі програми конкурсу, крім тих, що їх публікує Рада журі.

15. Програми конкурсу можна дістати в таких пунктах: Харків — Управа окружного інженера; Київ — Художній інститут; Одеса — Будівельний інститут; Дніпропетровське — Управа

окружного інженера; Москва—ВХТІ, Рождественка, 11; Ленінград—ВХТІ; Тифліс, Баку, Мєнськ, Ерівань, Новосибірськ—Управа будівельного контролю; за кордоном—у місцях та організаціях, що їх подано в спеціальному реєстрі Українського товариства культзв'язку із закордоном.

16. Оголошуваний цією програмою склад журі не підлягає змінам.

17. Запитання в справі конкурсу адресувати до м. Харкова, вул. Карла Лібкнехта № 7, Управа окружного інженера, Комітет будівництва пам'ятника Шевченкові.

Р А Д А Ж Ю Р І

Г О Л О В А Р А Д И Ж Ю Р І

ПЕТРОВСЬКИЙ Г. І.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету

ЗАСТУПНИКИ Г О Л О В И Р А Д И Ж Ю Р І

БОРОДАЙ Г. М.

Голова Харківської Міської Ради

ГАДЗЕВІЧ С. А.

Робітник Держ. Електричного Заводу (ДЕЗ)

Ч Л Е Н И Ж Ю Р І

НЕЖИВИЙ М. Ф.

Голова Харківського Окрвиконкому

СКРИПНИК М. О.

Академік, Народній Комісар Освіти

ШАРАХ М. А.

Заступник Голови Харківської Міської Ради

ФУРЕР В. Я.

Завідувач Агітпропу Окрпаркому

ХВИЛЯ А. А.

Завідувач Культтагітпропу ЦК КП(б)У

САРАТІКОВ С. Б.

Управа Окружного Інженера

БАРАН М. А.

Завідувач Головнауки Наркомосвіти УСРР

РАБІЧЕВ Н. М.

Завід. Голоvmистецтва Наркомосвіти УСРР

БАГАЛІЙ Д. І.

Всеукраїнська Академія Наук

КОРЯК В. Д.

Професор, Укр. Шевченківський Інститут

ОЗЕРСЬКИЙ Ю. І.

Український Шевченківський Комітет

ЛІФШИЦЬ Б. Я.

Завідувач Культвідділу ВУРПС

ВОНСЬКИЙ В. С.

Помічник Окружного Інженера

РІЧИЦЬКИЙ А. А.

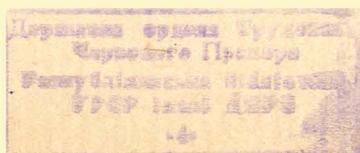
Державне Видавництво України

БУЛГАКОВ А. А.

Окрвідділ Спілки Робітників Мистецтва

Б Л О Х Л. А. Професор, Харківський Худож. Інститут
 С Е В Е Р А І. В. Професор, Харківський Худож. Інститут
 ГОРБЕНКО П. Д. А Р М У } Асоціація Революційного
 ПАДАЛКО І. І. А Р М У } Мистецтва України
 ДОКУЧАЄВ Н. В. Професор, Московський В Х У Т Е І Н
 Е П І К Г. «Молодняк» (літературна організація)
 Е Р Н С Т Ф. Професор, Київ
 І З Б Е К О В І. Харківський Паровозобудівельний Завод
 К В А Ш И Н Г. Л. Фабрика імени Тінякова
 К У Л И К І. Ю. Всеукраїнська Спілка Пролет. Письменників
 КОВАЛЬОВ Л. П. Група «А» (літературна організація)
 КРИЧЕВСЬКИЙ В. Г. Професор, Київський Художній Інститут
 КУРБАС ЛЕСЬ Народний артист Республіки
 МАТВЕЄВ А. Т. Професор, Ленінградський В Х У Т Е І Н
 МЕЛЛЕР В. Г. Головний Художник Театру «Березіль»
 МЕЧТАЛИ В. Л. Депо «Жовтень»
 М У Х А С. Р. Завод «Серп і Молот»
 ПЕТРИЦЬКИЙ А. Г. Художник Української Державної Опері
 ПИЛИПЕНКО С. В. «Плуг» (літературна організація)
 СЕМЕНКО М. В. «Нова Генерація» (літературна організація)
 СИМОНОВ А. К. Професор, АХЧУ } Асоціація Художників
 Ж У К М. А. Професор, АХЧУ } Червоної України
 СОКОЛЯНСЬКИЙ І. Професор, Харків
 ТАРАНУШЕНКО С. Професор, Харків
 Т Е Р Н О В Е Ц Професор, Москва
 ХВИЛЬОВИЙ М. Г. «Політфронт» (літературна організація)
 ШАРОНОВ М. А. Професор, О С М У } Об'єднання Сучасних
 Т А Р А Н М. Професор, О С М У } Митців України
 Я К О В Л Е В В. І. Професор, Одеський Художній Інститут

2430356

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Чверть століття рабства, десять років волі, десять — неволі... а далі смерть, — в цю загальну схему вкладається строкате життя Шевченкове.

Народився року 1814 в бідній родині селянській; рано зазнав і бідности, і сирітства, і панщини. Ще змалку прокинулося в ньому два прагнення, що далі не покидали його цілісіньке життя: прагнення книжки та пензля малярського. Малярські здібності юнака звернули на себе увагу навіть пана Шевченкового і той віддав був його вчитися до славетного Лямпі (1830, Варшава), але скоро пан переїхав до Петербургу, хлопець потрапив у науку до власника малярної майстерні. Лише через щасливий випадок молодому Шевченкові пощастило познайомитися з художником Сошенком, а через нього — з Брюловим та його гуртком (1836). За допомогою цього гуртка року 1838 Шевченка викуплено з кріпацтва, за найближчої участі Брюлова й Жуковського. Року 1838 Шевченко стає учнем Академії Мистецтв; від цього ж таки року до нас дійшли перші його спроби поетичні. Незабаром (1840) вийшла перша книжка

його поезії — «Кобзар», що потім стала за назву цілого його доробку поетичного; російська критика зустріла «Кобзар» досить стримано, але не ворожо, як іноді тлумачать, серед земляків же автор «Кобзаря» одразу ж став відомий, відразу його проголошено за найбільшого поета українського. Підчас перебування в Академії дістав Шевченко дві перші медалі срібляні. Закінчив Академію він із званням «вільного художника». Року 1843 Шевченко їде на Україну, де близько сходиться з представниками української ліберальної інтелігенції. На цей час припадають його перші революційні поезії; щоправда, ненависть до російського поліцейського самодержавства не заважала романтичній ідеалізації минулого України. Революційність національна випередила революційність клясову, остання виявилася цілком тільки в пізніших творах Шевченкових. Року 1846 поет зближується з представниками так званого Кирило-Методіївського товариства: Костомаровим, Кулішем, Білозерським, Гулаком та інш. Основну ідею товариства — федерацію всіх слов'янських народів — Шевченко сприйняв, але всупереч іншим «братчикам» (наприклад, Костомарову), що воліли бачити Велику Росію на чолі майбутньої федерації, — він вимагав визволити малі нації з-під поліцейського чобота. За доносом товариство розкрили, братчиків покарали засланням у різні місця Європейської Росії, Шевченка ж, який весь час

уперто не визнавав своєї вини (як інші), нікого не видавав (як інші), у якого підчас трусу знайдено багато революційних віршів, віддано в салдати і заслано спочатку до Оренбургу, а далі в Закаспійські степи, при чому суворо заборонено йому писати й малювати. Повернувся після заслання Шевченко тільки року 1857, при чому кілька місяців його не пускали до столиць і він і проживав у Нижньому Новгороді. Повернення поета зустріли як свято всі передові культурні угруповання так українські, як і російські. За допомогою друзів він оселяється в Академії Мистецтв, дістає звання академіка. Як поет, виступає небагато, бо занадто несприятливі були умови: заслання остаточно загартувало клясову свідомість поета, остаточно викристалювало характер його революційности. Проте, хоч і як прагнув Шевченко багато й багато працювати далі,— сили були зламани. 26 лютого (ст. ст.) 1861 р. він умер. Його поховано в Петербурзі, а згодом (у квітні 1861 р.) перевезено на Україну на відому Чернечу гору під Каневом.

●
Основні елементи свого світогляду Шевченко виніс з селянства, звідкіля й сам вийшов. Правда, підносячись над загальним рівнем свідомости своєї верстви, він і світогляд цей розсував, але все ж міцно стоячи на мужицькому ґрунті. Від роздушеної царським гнітом України, від спогадів

«Столітнього діда» про колишню «козацьку волю», Шевченко мав свій український націоналізм і патріотизм. Уже в цьому націоналізмові мужицтво Шевченкове протистояло панській уклінності перед «престолом», «отечеством», що поєднувалося з етнографічними забавками українських панів. Громадська свідомість поневоленого селянства, підносячись до розуміння суті суспільних відносин, виходячи з вузького обрію суто-мужицької філософії своєї волости, своєї хати, неминучо мусить приходити до цілковитого заперечення всього суспільного ладу, збудованого на визисковій кріпацькій праці, до боротьби проти всіх основ його, до своєрідного мужицького бунтарства. Шевченко віддав належну данину цьому мужицькому бунтарству. Його споетизування гайдамацької різанини, його заклики до суду й карі над гнобителями кріпацького люду, його задоволення з приводу окремих розправ кріпаків над своїми панами виявляють це вповні. Але Шевченкове бунтарство щодо розмаху його поривань, щодо мети стоїть далеко вище від звичайного мужицького.

Він не тільки закликав повісити розбійника-поміщика, але й кликав «царя до ката повести», скерувавши всю силу поетичного протесту проти царської держави, проти царату, що завершує собою систему визиску й гнобительства. Поруч зростання сили протесту в Шевченковій поезії проти командного ладу, поруч загострення його революційної

свідомости, поглиблювався й соціяльний клясовий зміст її. І що муза Шевченкова все рідше зверталася до національних мотивів, що гостріша його ненависть до офіційного суспільства, до його підвалин,— то частіше й виразніше проступають у поезії якраз ці найупослідженіші соціяльні елементи: вони були такі рідні поетові, бо в їхній долі він відчував свою невільницьку долю. Тимто такі поезії з такими рисами частенько мають автобіографічний характер, як от: «Як би ви знали, паничі», «Козачковському» й ін. Та ці нужденні низи Шевченкового села, ці, сказати б, зародки передпролетаріату, терплять лихо і соціяльний гніт не тільки від поміщиків, але й у межах мужицької громади вони становлять продукт наміченого вже клясового поділу села. І поет-кріпак, сам вийшовши з убогого наймитівського селянства, з отого пекла, де «брати на панщину ходили», а «сестри в наймах вирости чужії»,— відповідно й у своїй поезії відбивав клясові суперечності в самому кріпацькому селі.

Соціяльний критерій, бувши прикладений до вияснення суспільних підвалин життя, світогляду й творчости Шевченка, наочно виявляє його як поета злиденних, нужденних, найнижчих шарів людства, поета наймитів, поета, що в поезії відбивав їхні злидні й лиха, гніт над ними економічного й державного ладу. Шевченко найгостріше обставав за них, і їхні поривання, їхні швидше

інстинктивні, ніж свідомі уяви й бажання щодо зміни суспільства, вкладав у своє слово.

Своє безмежне бунтарство, революційний патос і повний нігілізм щодо існуючого рабського ладу, прагнення цілковито зруйнувати всі його підпори, Шевченко виніс і тільки й міг винести саме з цих злидених низів закріпаченого селянства. Всі поезії Шевченкові з особливо яскраво виявленими соціальними мотивами і з надзвичайно гострим протестом припадають переважно на останні роки його творчості. Хоч і раніше поет писав про мужиків та наймитів, але на початку він більше малював їхній побут або виявляв моральні якості («Наймичка») та безперечно під кінець життя вони стають у нього виразніші соціально.

Таке поглиблення соціального змісту Шевченкової поезії заступає собою національну романтику першої доби творчості. І так само, як на початку національний момент переважав у всіх його творах, так під кінець став переважати момент соціальний. Заслання поглибило його розрив із колишнім панським оточенням, його особиста доля гостріше підкреслювала зв'язок з його соціальним оточенням, звідки він сам вийшов, і убогий нарід поруч з ненавистю й протестом проти всіляких катів почав переважати в творчості цього часу. Піднесення найупослідженіших трудящих шарів людства досягає найвищого ступеня в трактуванні Шевченковому постаті «Марії».

Возвеличення найнижчих верств суспільства, боротьба проти багатих і владик, за кращу долю наймитів, прославлення людей трудящих, проповідь революції ріднить Шевченка з нащадком отих колишніх наймитів—сучасним пролетаріатом, що має в поетові-кріпакові свого безумовного попередника. В Шевченкові мусимо підкреслити поета-революціонера, борця за національне визволення, розуміючи його як визволення трудового народу в соціальної революції проти панів, царів і духівництва. Так само в творчості поетовій мусимо підкреслити протицарські, протипанські, антирелігійні його виступи, мусимо показати його як провісника нової комуністичної цивілізації на основі розвитку машинової техніки й індустріального пролетаріату.

І цілком невірно уявляти Шевченка в романтично-селянському авреолі, як стародавнього козацького бандуриста або мандрівного співця-мужика. Революційна постать Шевченкова стоїть тепер, після пролетарської революції, очищена від усякого містично-національного, хуторянсько-просвітянського намулу.

Ленін в одній своїй праці («Держава і революція») говорить, що гнобительські класи за життя великих революціонерів постійно їх переслідують, із скаженою люттю чинять їм утиски, обливають їх

потокем брехень і наклепів, а після їхньої смерти намагаються перетворити їх у нешкідливі ікони, так би мовити, канонізувати на «втіху» пригніченим клясам, вихолоставши водночас увесь революційний зміст з їхнього вчення та споганивши його. Слова ці, що їх сказано про Маркса, якнайкраще пасують до Шевченка: протягом десятиріч виявляються спроби пристосувати Шевченка до своїх клясових завдань, викреслюючи з нього все для них невідповідне, витлумачуючи на свою користь усе те, що може бути додатне до відповідної «обробки». Цілі покоління, так сучасні Шевченкові, як і наступні, творили культ Шевченка, культ «національного пророка», малювали собі ікону «Кобзаря» і поклонялися та молилися їй. Наша сучасність відкинула це голе, безглузде почитання Шевченка — ікони, «Кобзаря» — євангелії, мощей — Тарасової могили, замінила все це науковим дослідженням Шевченкової творчості, пропагандою її серед найширших верств трудящих. І саме пролетарська культура має витягти із землі золото соціальної поезії «Кобзаря», що його заховало туди буржуазне «громадянство» та замінило націоналістично-попівським культом, — і прилучити його до своєї всесвітньої скарбниці. Все велике суспільно-історичне значіння поета-революціонера Тараса Шевченка в тому, що він ішов шляхом, який намітила історія людської боротьби, такі маяки її, як Спартак, Мюнцер,

Бабеф, Маркс, Ленін. А цей шлях веде до оновленого комуністичного суспільства.

Пролетарське суспільство, «доки живуть люди», шануватиме великого співця трудящого люду — невільників - наймитів, і в пантеоні великих людей — борців за визволення Праці від усілякого гніту й визиску її паразитичними командними клясами — збудує величного пам'ятника і нашому Кобзареві.

**ПРОЛЕТАРИИ
ВСЕХ СТРАН,
СОЕДИНЯЙТЕСЬ!**

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ
ОФОРМЛЕНИЕ
А. СТРАХОВА
ТЕХНИЧЕСКОЕ
РУКОВОДСТВО
И. М. Л О С Я
НА ПЕЧАТАНО
ПОД НАБЛЮДЕНИЕМ
А. С И Л Е Н К А

У

С

С

Р

ХАРЬКОВСКИЙ ОКРУЖНОЙ ИСПОЛКОМ * ГОРОДСКОЙ
СОВЕТ * КОМИТЕТ СОДЕЙСТВИЯ СТРОИТЕЛЬСТВУ

П

ПРОГРАММА
МЕЖДУНАРОДНОГО
КОНКУРСА
НА ПРОЕКТ
ПАМЯТНИКА
Т. ШЕВЧЕНКУ
В Г. ХАРЬКОВЕ

ХАРЬКОВ
1 9 3 0

О Т П Е Ч А Т А Н О
В Т И П О Ц И Н К О Г Р А Ф И И
И З Д А Т Е Л Ь С Т В А
: П Р О Л Е Т А Р И Й :
Х А Р Ь К О В

ЗАДАЧА КОНКУРСА

НАЙТИ НАИБОЛЕЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЕ РАЗРЕШЕНИЕ СКУЛЬПТУРНОГО ПАМЯТНИКА ШЕВЧЕНКУ— ПЕРВОГО СООРУЖАЕМОГО ЗА ГОДЫ РЕВОЛЮЦИИ ПАМЯТНИКА В СТОЛИЦЕ УССР. ОСНОВНАЯ ИДЕЯ ПАМЯТНИКА: ШЕВЧЕНКО— ПОЭТ- РЕВОЛЮЦИОНЕР, БОРЕЦ ЗА СОЦИАЛЬНОЕ И НАЦИОНАЛЬНОЕ ОСВОБОЖДЕНИЕ УКРАИНЫ

1. Под памятник отводится место, отмеченное на плане, на **ПОЛОЖЕНИИ** площади Тевелева в гор. Харькове. Площадь является центральной и узловой, через нее проходит движение из всех районов в нагорную часть города. На площади расположены учреждения и происходят все демонстрации и митинги. С севера площадь переходит в одну из главных улиц города — в улицу К. Либкнехта, к югу продолжается до площади

Розы Люксембург, с востока ограничена кварталом зданий и частично Пушкинской улицей, с запада—зданием биржи и Спартаковским переулком. Памятник, поставленный на этой площади, будет открыт со всех сторон, при чем наибольшие радиусы обозрения будут со стороны ул. Карла Либкнехта (около 350 метров) и с площади Розы Люксембург (около 350 метров).

Основное пешеходное движение по площади проходит главным образом с севера на юг и с юга на север. Площадь Тевелева имеет естественный уклон к площади Розы Люксембург, благодаря чему с улицы Карла Либкнехта памятник будет проектироваться на фоне неба.

Площадь не имеет в данное время единого архитектурного лица. Сооружение памятника открывает собою будущий ансамбль площади, но не замыкает существующий (см. приложение).

2. Памятник предполагается значительных размеров, но площадь всего места для постановки памятника не должна превышать площади, очерченной в плане.

3. Основной идее должна отвечать и композиция памятника и трактовка формы.

Памятник должен быть актуальным и современным произведением искусства.

Проектировщик решительно предостерегается от шаблонной «хуторянской-просвительской» трактовки памятника (см. биографию, стр. 47).

1. Представленные на конкурс проекты должны состоять из:

ПРОЕКТА а) законченной модели памятника в целом в $1/30$ натуральной величины в гипсе или ином твердом материале, обработанном и окрашенном так, чтобы дать полное представление о выбранных автором для памятника материале, цвете и характере обработки поверхности;

б) законченной модели фигуры (если она предполагается) в размере $1/3$ натурального человеческого роста (60 сантиметров для стоящей фигуры и соответственно меньше для фигуры в другой позе) в гипсе или другом твердом материале;

в) маски в натуральную (человеческую) величину в гипсе или ином твердом материале;

г) барельефов, если они предполагаются, в скульптуре или рисунках, или частично в скульптуре, частично в рисунках, в размерах по усмотрению автора;

д) генерального плана в масштабе $1/500$ натуральной величины с нанесением точного периметра памятника;

е) двух перспективных видов или фотомонтажей площади с памятником с любых точек зрения по выбору автора; выбор масштаба предоставляется автору;

ж) пояснительной записки с подробным описанием материалов и техники выполнения.

2. К представлению на конкурс допускаются не требуемые программой пояснительные работы конкурентов (модели, перспективы и пр). Указанные работы Советом жюри рассматриваются, но не дают автору преимуществ перед другими конкурентами и характеристике в отзывах не подлежат.

3. Проекты должны быть представлены под девизом, с приложением запечатанного пакета с тем же девизом, содержащего фамилию и адрес автора.

У С Л О В И Я 1. 15 апреля начальный срок О Б Щ И Е выдачи программы конкурса конкурентам.

У С Л О В И Я 2. 1 июля (20 часов) последний срок представления в Совет жюри вопросов по программе конкурса.

3. 10 июля Совет жюри публикует последние ответы на вопросы конкурентов.

4. 15 сентября (до 20 часов) проекты со всеми указанными в программе приложениями доставляются в г. Харьков, здание Горсовета, площадь Тевелева, и сдаются под квитанцию, с отметкой в ней дня и часа принятия проекта.

Иногородние конкуренты отсылают свои проекты не позднее 15 сентября и одновременно по телеграфу сообщают Совету жюри об указанной отсылке, в удостоверение же дня отсылки высылают надлежащую квитанцию. Таковые проекты считаются поступившими на конкурс, при условии получения их не позднее 25 сентября.

Примечание: Заграничные проекты считаются поступившими на конкурс, если они придут на одну из таможен на границе СССР не позже 20 сентября 1930 года.

5. Чертежи, перспективы и фотомонтажи должны быть даны не в свернутом и не в сложенном виде.

6. С 3 по 10 октября 1930 г. с 12 до 20 час. предварительная выставка проектов в г. Харькове.

7. 10 октября 1930 г. последний срок подачи в Совет жюри заявлений с замечаниями по представленным на конкурс проектам.

8. За относительно лучшие проекты, представленные на открытый конкурс, будут выданы следующие премии:

I премия — 5 000 руб., II премия — 3 000 руб., III премия — 2 000 руб., IV премия — 1 000 руб.

Сверх указанных основных четырех премий устанавливаются четыре дополнительные поощрительные премии по 500 руб. каждая за относительно лучшие из числа не премированных основными премиями проекты.

Строительный комитет имеет право приобрести любой из не премированных, не заказанных или получивших поощрительную премию проектов по собственному выбору по цене последней премии или путем доплаты до цены IV премии авторам, получившим поощрительную премию.

9. На конкурсной выставке участвуют на общих для данного конкурса основаниях под девизами

и проекты тех авторов или художественных организаций, которые получили от Комитета по сооружению памятника Шевченку в гор. Харькове заказ на исполнение проектов в сроки и по заданию программы конкурса. В случае премирования заказанного проекта, автор получает половину премии, остальная сумма идет на увеличение количества поощрительных премий.

10. После заседания Совета жюри по вопросу о присуждении премий, будет устроена выставка представленных на конкурс проектов с объявлением решений жюри и фамилий авторов премированных, приобретенных и заказанных проектов.

11. Премированные, заказанные и приобретенные проекты поступают в собственность Строительного комитета; остальные проекты, если не будут взяты авторами в двухмесячный срок после присуждения премий, поступают в собственность Харьковского Музея украинского искусства.

12. Фамилии авторов, проекты которых будут премированы, публикуются в тех же органах печати, в которых объявляется конкурс. Публикуются также фамилии авторов, проекты которых будут приобретены.

13. Комитет имеет право публиковать проекты, представленные на конкурс.

14. Члены жюри, а также и кандидаты к ним, не принимают участия в составлении проектов, а равно и не дают каких-либо индивидуальных

разъяснений по программе конкурса, помимо публикуемых Советом жюри.

15. Программы конкурса можно получать в следующих пунктах: Харьков — Управление окружного инженера, Киев — Художественный институт; Одесса — Строительный институт; Днепропетровск — Управление окружного инженера; Москва — ВХТИ, Рождественка, 11; Ленинград — ВХТИ; Тифлис, Баку, Минск, Эривань, Новосибирск — Управление строительного контроля; за границей — в местах и организациях по специальному списку Украинского общества культуртсвязи с заграницей.

16. Объявляемый настоящей программой состав жюри не подлежит изменению.

17. Запросы по конкурсу направлять в г. Харьков, ул. Карла Либкнехта, 7, Управление окружного инженера, Комитет строительства памятника Шевченку.

С О В Е Т Ж Ю Р И

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ СОВЕТА ЖЮРИ

ПЕТРОВСКИЙ Г. И. Председатель Всеукраинского Центрального
Исполнительного Комитета

ЗАМЕСТИТЕЛИ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ СОВЕТА ЖЮРИ

БОРОДАЙ Г. М. Председатель Харьковского Горсовета
ГАДЗЕВИЧ С. А. Рабочий Гос. Электрического Завода (ГЭЗ)

ЧЛЕНЫ ЖЮРИ

НЕЖИВОЙ М. Ф. Председатель Харьковского Окрисполкома
СКРЫШНИК Н. А. Академик, Народн. Комиссар Просвещения
ШАРАХ М. А. Зам. Председателя Харьковского Горсовета
ФУРЕР В. Я. Зав. Агитпропом Харьковского Окрпаркома
ХВЫЛЯ А. А. Заведующий Культагитпропом ЦК КП(б)У
САРАТИКОВ С. Б. Управление Окружного Инженера
БАРАН М. А. Завед. Главнаукой Наркомпроса УССР
РАБИЧЕВ Н. М. Завед. Главискусством Наркомпроса УССР
БАГАЛЕЙ Д. П. Всеукраинская Академия Наук
КОРЯК В. Д. Профессор, Укр. Шевченковский Институт
ОЗЕРСКИЙ Ю. И. Украинский Шевченковский Комитет
ЛИФШИЦ Б. Я. Заведующий Культотделом ВУСПС
БУЛГАКОВ А. А. Окротдел Союза Работников Искусства
ВОНСКИЙ В. С. Помощник Окружного Инженера
РЕЧИЦКИЙ А. А. Государственное Издательство Украины

Б Л О Х Л. А. Профессор, Харьковский Худож. Институт
 С Е В Е Р А И. В. Профессор, Харьковский Худож. Институт
 Г О Р Б Е Н К О П. Д. А Р М У } Асоціація Революційного
 П А Д А Л К О П. П. А Р М У } Мистецтва України
 Д О К У Ч А Е В Н. В. Профессор, Московский В Х У Т Е И Н
 Э П И К Г. «Молодняк» (литературная організація)
 Э Р Н С Т Ф. Профессор, Киев
 И З Б Е К О В И. Харьковский Паровозостроительный Завод
 К В А Ш И Н Г. Л. Фабрика имени Тuviaкова
 К У Л И К И. Ю. Всеукраинск. Союз Пролетарских Писателей
 К О В А Л Е В Л. П. Группа «А» (литературная організація)
 К Р И Ч Е В С К И Й В. Г. Профессор, Киевский Худож. Институт
 К У Р Б А С Л Е С Ь Народный Артист Республики
 М А Т В Е Е В А. Т. Профессор, Ленинградский В Х У Т Е И Н
 М Е Л Л Е Р В. Г. Главный Художник Театра «Березиль»
 М Е Ч Т А Л И В. Л. Дено «Октябрь»
 М У Х А С. Р. Завод «Серп и Молот»
 П Е Т Р И Ц К И Й А. Г. Художник Украинской Государств. Оперы
 П И Л И П Е Н К О С. В. «Плуг» (литературная організація)
 С Е М Е Н К О М. В. «Нова Генерація» (литерат. організація)
 С И М О Н О В А. К. Профессор, АХЧУ } Асоціація Художників
 Ж У К М. А. Профессор, АХЧУ } Червоної України
 С О К О Л Я Н С К И Й П. Профессор, Харьков
 Т А Р А Н У Ш Е Н К О С. Профессор, Харьков
 Т Е Р Н О В Е Ц Профессор, Москва
 Х В Ы Л Е В Ы Й М. Г. «Політфронт» (литературная організація)
 Ш А Р О Н О В М. А. Профессор, ОСМУ } Об'єднання Сучасних
 Т А Р А Н М. Профессор, ОСМУ } Митців України
 Я К О В Л Е В В. П. Профессор, Одесский Худож. Институт

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Четверть столетия рабства, десять лет воли, десять — неволи... а дальше смерть, — в эту общую схему укладывается пестрый жизненный путь Шевченка.

Родился он в 1814 году в бедной крестьянской семье; рано узнал и бедность, и сиротство, и барщину. С малых лет в нем проснулось два стремления, которые в дальнейшем не покидали его в течение всей жизни — стремление к книге и к кисти художника. Способности юноши к живописи обратили на себя внимание даже помещика, которому принадлежал Шевченко, и тот отдал было его учиться к знаменитому Лампи (1830, Варшава), но вскоре помещик переехал в Петербург, и мальчик попал в обучение к хозяину малярной мастерской. Лишь по счастливой случайности молодому Шевченку удалось познакомиться с художником Сошенком, а через него — с Брюлловым и его кружком (1836). С помощью этого кружка в 1838 г. Шевченко был выкуплен из крепостной зависимости при ближайшем участии Брюллова и Жуковского. В 1838 г. он становится учеником Академии Художеств. К этому же времени относятся

дошедшие до нас первые его опыты в области поэзии. Вскоре (1840 г.) вышла первая книга его стихов — «Кобзарь», ставший потом названием собрания всех его поэтических произведений. Русская критика встретила «Кобзаря» весьма сдержанно, но не враждебно, как иногда думают; среди же земляков автор «Кобзаря» сразу получил известность, сразу же его провозгласили крупнейшим украинским поэтом. В Академии Шевченко получил две первые серебряные медали. Окончил он Академию со званием «свободного художника». В 1843 году Шевченко едет на Украину, где близко сходитя с представителями украинской либеральной интеллигенции. К этому времени относятся его первые революционные стихи; правда, ненависть к русскому полицейскому самодержавию не помешала ему романтически идеализировать прошлое Украины. Революционность национальная опередила революционность классовую, последняя сказалась вполне лишь в позднейших произведениях Шевченка. В 1846 году поэт сближается с представителями так называемого Кирилло-Мефодиевского братства: Костомаровым, Кулишом, Белозерским, Гулаком и другими. Основную идею братства — федерацию всех славянских народов — Шевченко принял, но, вопреки прочим «братчикам» (например, Костомарову), которые желали видеть Великую Россию во главе будущей федерации, он требовал освобождения малых

наций из-под полицейского сапога. В результате доноса братство было раскрыто, братчики сосланы в разные места Европейской России, Шевченко же, который все время упорно не признавал своей вины (как другие), никого не выдавал (как другие), у которого во время обыска найдено было много собственных стихотворений революционного, антиправительственного содержания, был отдан в солдаты и сослан сперва в Оренбург, а потом в Закаспийские степи, при чем ему строжайше запрещено было писать и заниматься живописью. Вернулся из ссылки Шевченко только в 1857 г., однако в течение нескольких месяцев его не пускали в столицы, и он жил в Нижнем-Новгороде. Возвращение поэта было встречено как праздник всеми передовыми культурными группировками как украинскими, так и русскими. С помощью друзей он поселяется при Академии Художеств, получает звание академика. В качестве поэта выступает мало — слишком неблагоприятны были условия: ссылка окончательно закалила классовое сознание поэта, окончательно выкристализовала характер его революционности... Однако, — хоть и стремился Шевченко к тому, чтобы еще много и много поработать, — силы его были сломлены. 26 февраля (ст. ст.) 1861 года он умер. Похоронили его в Петербурге, но вскоре (в апреле 1861 г.) останки были перевезены на Украину, на знаменитую Чернечью гору под Каневом.

Основные элементы своего мировоззрения Шевченко получил от крестьянства, из которого он вышел. Правда, поднимаясь над общим уровнем сознательности своего класса, он расширял и свой кругозор, продолжая, однако, крепко стоять на мужицкой основе. От угнетения царизмом Украины, от воспоминаний «столетнего деда» о былой «казацкой воле» возник национализм Шевченка и его патриотическое отношение к Украине. Уже в этом национализме мужицкая сущность Шевченка противостояла панскому преклонению перед «престолом» и «отечеством», соединявшемуся с этнографическими забавами украинских панов. Гражданская сознательность закрепощенного крестьянства, поднимаясь до понимания сущности социальных отношений, выходя за узкий горизонт чисто мужицкой философии своей волюсти, своей хаты, неизбежно должна привести к полному отрицанию общественного строя, основанного на эксплуатации крепостного труда, к борьбе против всех основ его, к своеобразному мужицкому бунтарству. Шевченко отдал ему дань. Опоэтизирование им гайдамацкой резни, его призывы к суду и каре угнетателей закрепощенного крестьянства, его радость по поводу отдельных расправ крепостных со своими панами вполне выявляют это. Но бунтарство Шевченка по раз

Шевченка приходит на смену национальной романтике первой эпохи его творчества. И как вначале во всех его произведениях преобладал национальный момент, так под конец преобладающим стал момент социальный. Ссылка углубила его разрыв с былым помещичьим окружением, его личная судьба резче подчеркивала связь с социальной средой, из которой он сам вышел; бедняки с их ненавистью и протестами против всяких палачей,—таковы преобладающие мотивы в его творчестве этого времени. Возвеличение презираемых всеми трудящихся слоев человечества достигает наивысшей ступени в трактовании Шевченком образа «Марии».

Возвеличение нижних слоев общества, борьба против богачей и господ за лучшую долю батраков, прославление трудящихся, проповедь революции роднит Шевченка с наследником этих бывших наймитов — современным пролетариатом, который в лице поэта-крепостного имеет своего безусловного предтечу.

Шевченка следует охарактеризовать как поэта-революционера, борца за национальное освобождение, понимаемое как освобождение трудового народа в социальной революции против господ, царей и духовенства. В творчестве поэта нужно подчеркнуть антицаристские, антигосподские, антирелигиозные его выступления, следует показать его как провозвестника новой, коммуни

стической цивилизации на основе развития машинной техники и индустриального пролетариата. И глубоко неверно изображение Шевченка в романтичном крестьянском ореоле, в образе древнего казацкого бандуриста или бродячего певца-мужика. Революционный образ Шевченка стоит в настоящий момент, после пролетарской революции, очищенный от всякого мистическо-национального, хуторянско-просветянского наслоения.

Ленин в одном из своих трудов («Государство и революция») говорил, что класс угнетателей при жизни великих революционеров постоянно преследует их, с бешеной злобой угнетает, обливает их потоками лжи и клеветы, а после их смерти пытается превратить их в безвредные иконы, так сказать, канонизировать их на «утешение» угнетенным классам, выхолостив в то же время все революционное содержание из их учения, осквернив его. Эти слова, сказанные о Марксе, как нельзя лучше применимы к Шевченку: в течение десятилетий мы видим попытки господствующего класса угнетателей приспособить Шевченка к своим классовым задачам, вычеркнуть из его творчества все для них не подходящее, истолковать в свою пользу все то, что может оказаться годным для соответствующей «обработки». Целые поколения, как современные Шевченку,

так и последующие, создавали культ Шевченка, культ «национального пророка», делали из «Кобзаря» икону, поклонялись и молились ей.

Наша современность отбросила это голое, бессмысленное почитание Шевченка, Шевченка — иконы, «Кобзаря» — евангелия, мощей — могилы Тараса, заменила все это научным исследованием произведений Шевченка, пропагандою его творчества среди широких кругов трудящихся. И именно пролетарская культура извлечет из земли золото социальной поэзии «Кобзаря», похороненное буржуазной «общественностью» и замененное националистическо-поповским культом, — приобщит его к своей мировой сокровищнице. Огромное общественно-историческое значение поэта-революционера Тараса Шевченка заключается в том, что он шел по пути, намеченному историей борьбы человечества, такими светочами его, как Спартак, Мюндер, Бабеф, Маркс, Ленин. А этот путь ведет к обновленному, коммунистическому обществу. Пролетарское общество, «доки люди живут», будет чтить великого певца трудового народа, невольников-батраков и в пантеоне великих людей — борцов за освобождение Труда от всяческого гнета и эксплуатации его со стороны паразитирующих господствующих классов — воздвигнет величественный памятник и нашему «Кобзарю».

**PROLETARIER
ALLER LÄNDER,
VEREINIGT EUCH!**

© 2019 by Proletariat

KÜNSTLERISCHE
BUCH - AUSSTATTUNG
VON A. STRACHOW
TECHNISCHE
BUCH - AUSSTATTUNG
VON I. L O S S'
G E D R U C K T
U N T E R A U F S I C H T
A. S Y L E N K O S

U

S

S

R

CHARKIWER KREIS-VOLLZUGSKOMITEE * STADTRAT *
KOMITEE ZUR FÖRDERUNG DES BAUWESENS

P

PROGRAMM

DES INTERNATIONALEN

KONKURSES

AUF DAS PROJEKT EINES

SCHEWTSCHENKO

DENKMALS

IN CHARKIW

CHARKIW
1 9 3 0

V E R L A G S
B U C H D R U C K E R E I
: P R O L E T A R I J :
C H A R K I W

DIE AUFGABE DES KONKURSES

ES IST EINE HÖCHST KÜNSTLERISCHE SKULPTURELLE GESTALTUNG EINES SCHEWTSCHENKO-DENKMALS ZU FINDEN — DES ERSTEN SEINES GLEICHEN SEIT DER REVOLUTION IN DER HAUPTSTADT DER USSR (UKRAINISCHEN SOZIALISTISCHEN SOVJET - REPUBLIK) ZU ERRICHTEN DEN MONUMENTES. DIE GRUNDIDEE DES DENKMALS IST FOLGENDE: DER DICHTER-REVOLUTIONÄR SCHEWTSCHENKO ALS KÄMPFER FÜR DIE SOZIALE UND NATIONALE BEFREIUNG DER UKRAINA

1. Für das Denkmal wird die ALLGEMEINE Stelle angewiesen, die auf dem GRUNDLEGUNG Plane des Teveljew-Platzes der Stadt Charkiw vermerkt ist. Dieser Platz gilt als Stadtzentrum und Strassen Knotenpunkt, der vom Verkehr aus allen Rayons dem erhöhten Stadtviertel zu passiert wird. Am Teveljew-Platz erheben sich die Regierungs Gebäuden und finden sämtliche Demonstrationen und Meetings statt. Vom Norden geht dieser Platz

in eine der Hauptstrassen der Stadt, nämlich in die Karl Liebknecht-Strasse über, südlich breitet er sich bis zum Rosa Luxemburg-Platz aus, östlich wird er von einem Gebäude-Quartal und z. T. von der Puschkin-Strasse begrenzt, westlich grenzt er an das Börsengebäude und die Spartakus-Quergasse. Das auf diesem Platze aufgestellte Denkmal wird nach allen Seiten hin eine freie Aussicht besitzen, wobei die grössten Gesichtsstrahlen von der Seite der Karl Liebknecht-Strasse (ca 350 m) und vom Rosa Luxemburg-Platz (ca 350 m) einfallen werden. Auf dem Platze verläuft der Fussgänger-Hauptverkehr hauptsächlich von Norden nach Süden und umgekehrt.

Der Teveljew-Platz besitzt eine natürliche Terrain-Neigung gegen den Rosa Luxemburg-Platz zu, ein Umstand, dank dem sich von der Karl Liebknecht-Strasse aus die Perspektive des Denkmals am Himmel abheben wird.

Der Platz besitzt zur Zeit kein einheitlich architektonisches Aussehen. Die Errichtung des Denkmals eröffnet hiermit ein künftiges Ensemble des Platzes, ohne das bestehende abzusperren (s. Beilage).

2. Das Baudenkmal wird auf beträchtliche Dimensionen bemessen, doch soll der Platz der ganzen Baustelle die im Plane vorgesehene Plattform nicht überragen.

3. Der Grundidee sollen sowohl des Denkmals Composition als auch dessen Formgebung entsprechen.

Das Denkmal hat ein aktuelles und zeitgemässes Kunsterzeugnis zu sein. Der Entwerfer des Projektes wird vor einer schablonenhaften «chutorjansko-prosvitjanskyj» Behandlung des Denkmalgegenstandes gewarnt (s. Biographie, S. 71).

1. Die dem Konkurs vorgelegten Projekte haben folgendes zu enthalten:

BESTANDTEILE a) das ausgeführte Modell, $\frac{1}{30}$

der natürlichen Grösse aus Gips oder anderem festen Material, bearbeitet und derart gefärbt, dass dadurch eine Vorstellung gewonnen werde von der Wahl des Materials, der Farben und vom Charakter der Bearbeitung der Oberfläche; b) die ausgearbeitete Modellfigur (falls eine solche vorgesehen wird) $\frac{1}{3}$ der natürlichen Menschengrösse (60 cm für eine stehende Figur und eine entsprechend geringere Höhe für eine Figur in anderer Positur) aus Gips oder anderem festen Material; c) Masken in natürlicher Menschengrösse aus Gips oder anderem festen Material;

d) Basreliefs, sofern solche vorgesehen werden, in Skulptur-Ausführung oder in Zeichnungen, oder teils in der Skulptur-Ausführung und teils in Zeichnungen, von den Dimensionen nach dem Ermessen des Autors;

e) ein Generalplan im Massstabe $\frac{1}{500}$ der natürlichen Grösse mit der Angabe des genauen Denkmal-Perimeters.

- f) zwei Perspektiv-Ansichten oder Photo-Montagen des Platzes mit dem Denkmal von einem beliebig gewählten Gesichtspunkt des Autors aus;
- g) ein Erläuterungs-Schriftstück mit genauer Beschreibung des Materials und der Ausführungstechnik.

2. Für die Vorstellung am Konkurs sind auch solche dem Programme nach nicht erforderliche erläuternde Arbeiten der Konkurrenten zulässig, wie Modelle, Perspektiven usw. Die erwähnten Arbeiten werden durch die Jury durchgesehen, ohne jedoch dem Autor vor den übrigen Konkurrenten einen Vorzug angedeihen zu lassen, und sie werden einer Charakteristik in den offiziellen Äusserungen nicht unterzogen.

3. Die Projekte sind unter einer Devise vorzulegen mit der Beilage eines versiegelten Pakets mit der gleichen Devise, der den Namen und die Adresse Autors enthalte.

1. Am 15. April (um 12 Uhr) ALLGEMEINE beginnt die Ausgabe des Konkurs-Programms den Konkurrenten.

2. Am 1. Juli (um 20 Uhr) läuft der Termin ab für die Vorlegung der Programmfragen des Konkurses dem Jury-Rate.

3. Am 10. Juli veröffentlicht der Jury-Rat die letzten Antworten auf die Fragen der Konkurrenten.

4. Am 15. September (vor 20 Uhr) werden die Projekte mit sämtlichen im Programme angeführten Beilagen nach Charkiw, an das Stadtrat-Gebäude, Teveljew-Platz befördert und gegen eine Quittung mit dem Vermerk des Datums und der Stunde der Entgegennahme des Projekts abgegeben.

Die Konkurrenten der übrigen Städte senden ihre Projekte nicht später als bis zum 15. September ein und benachrichtigen gleichzeitig telegraphisch den Jury-Rat über die angeführte Sendung. Zur Bestätigung des Tages des Empfanges wird die dazu gehörige Quittung eingesandt. Dergleichen Projekte werden als am Konkurs eingelaufene angesehen, mit der Bedingung, sie nicht später als am 25. September zu erhalten.

Bemerkung: Ausländische Projekte werden als am Konkurs eingelaufene betrachtet, falls sie auf einem der Zollämte an der Grenze der UdSSR nicht später als am 20 September 1930 eintreffen.

5. Die Zeichnungen, Perspektiven und Photo-Montagen sollen weder gerollt noch zusammengelegt abgeliefert werden.

6. Von 3. bis zum 10. Oktober zwischen 12 und 20 Uhr wird die vorläufige Projekten-Ausstellung in Charkiw stattfinden.

7. Der 10. Oktober 1930 ist der letzte Termin für die Einreichung der Gesuche an den Jury-Rat, mit den Bemerkungen über die betreffenden Konkursprojekte.

8. Für die verhältnismässig besten Projekte gelangen am öffentlichen Konkurs folgende Prämien zur Austeilung:

I. Prämie—5 000 Rbl., II. Prämie—3 000 Rbl.,
III. Prämie—2 000 Rbl., IV. Prämie—1 000 Rbl.

Ausser den vier angeführten Hauptprämien sind noch vier Aneiferungs-Ergänzungsprämien zu 500 Rbl. bestimmt u. zw. für die verhältnismässig besseren der durch die Hauptprämien nicht ausgezeichneten Projekte.

Die Prämien für die ausländischen Projekte werden in der Valuta desjenigen Staates ausgezahlt werden, woher das Projekt zugeschickt ist.

Das Baukomitee besitzt das Recht der Anschaffung eines beliebigen der nicht prämierten, nicht bestellten Projekte, oder solcher, die eine Aneiferungsprämie erhalten haben, nach eigener Auswahl und zum Preise der letzten Prämie oder im Wege der Zuzahlung zum Preise der IV. Prämie den Autoren, die eine Aneiferungsprämie erhalten haben.

9. An der Konkurs-Ausstellung beteiligen sich auf Grund der allgemeinen Bestimmungen für den erwähnten Konkurs unter Devisen auch die Projekte derjenigen Autoren oder Künstler-Organisationen, die vom Baukomitee des in Charkiw in Aussicht gestellten Denkmals mit der Ausführung von Projekten im Laufe eines bestimmten Termins und nach dem Thema des Konkurs-Programms beauftragt worden sind. Im Falle der Prämierung

des bestellten Projektes erhält der Autor die halbe Prämie und der Rest fällt der Anzahl-Vergrößerung der Aneiferungsprämien zu.

10. Nach der Sitzung des Jury-Rates zwecks Zuerkennung der Prämien wird eine Ausstellung der dem Konkurs dargebotenen Projekte veranstaltet werden mit der Verkündung der Jury-Entscheidung und der Autoren-Namen der prämierten, angeschafften und bestellten Projekte.

11. Die prämierten, bestellten und angeschafften Projekte gehen in den Besitz des Baukomitees über; die übrigen Projekte verfallen, falls sie im Laufe von 2 Monaten nach der Prämien-Zuerkennung von ihren Autoren nicht zurückgenommen werden, dem Eigentum des Charkiwer Ukrainischen Kunstmuseums.

12. Die Namen der Autoren, deren Projekte prämiert worden, werden in denselben Organen der Presse veröffentlicht werden, in denen der Konkurs verlautbart wird. Auch die Namen jener Autoren werden veröffentlicht, deren Projekte angeschafft worden sind.

13. Das Komitee besitzt das Recht der Veröffentlichung der Konkurs-Projekte.

14. Die Jury-Mitglieder, sowie die Jury-Kandidaten nehmen an der Herstellung der Projekte nicht teil, und erteilen auch keinerlei individuelle Erklärungen zum Konkurs-Programm ausser den vom Jury-Rat verlautbarten.

15. Die Programme des Konkurses sind an folgenden Stellen erhältlich: Charkiw, Verwaltung des Kreisbezirks-Ingenieurs; Kyjiw, Kunst-Institut; Odessa, Bau-Institut; Dnipropetrowsk, Verwaltung des Kreisbezirks-Ingenieurs; Moskau, Wchuteyn (Kunsttechnische Hochschule), Roshdestwenka, 11; Leningrad, Wchuteyn (Kunsttechnische Hochschule); Tiflis, Baku, Minsk, Jerivan', Novosibirsk, Upravlenje stroitel'nowo kontrolja (Verwaltung der Bau-Kontrolle); im Auslande — an den Stellen und Organisationen nach einer speziellen Liste der Allukrainischen Gesellschaft zur Förderung der Kulturellen Verbindungen mit dem Auslande.

16. Die veröffentlichte, faktische Programm-Zusammenstellung der Jury unterliegt keiner Änderung.

17. Anfragen betreffs des Konkurses sind an folgende Adresse zu richten: Charkiw, ul. Karla Libknechta, 7, Uprava okrushnoho inshenjera, Komitet budiwnyctwa pamjatnyka Schewtschenkowi Karl Liebkecht-Strasse, 7, (Verwaltung des Kreisbezirks-Ingenieurs, Komitee zur Errichtung des Schewtschenko - Denkmals).

J U R Y - R A T

PRÄSIDENT DES JURY-RATES

PETROWSKYJ H. I. Präsident des Allukrainischen Zentral-Vollzugskomitees

PRÄSIDENT STELLVERTRETER DES JURY-RATES

BORODAJ H. M. Vorsitzender des Charkiwer Stadtrates
GADSEVYTSCH S. A. Arbeiter der staatlichen Elektro-Fabrik (DES)

MITGLIEDER DER JURY

NESHYVOJ M. F. Vorsitzender des Charkiwer Kreis-Vollzugskomitees

SKRYPNIK M. O. Akademiker, Volkskommissär für das Bildungswesen in der USSR

SCHARACH M. A. Haupt-Stellvertreter des Charkiwer Stadtrates

FURER V. J. Verwalter der «Agitprop» des Charkiwer Kreis-Parteikomitees

CHVYLJA A. A. Verwalter der «Kultagitprop» des ZK der Kommunistischen Partei (Bolsch.) Ukrainas

SARATYKOW S. B. Verwaltung des Kreisbezirks-Ingenieurs

BARAN M. A. Verwaltung der wissenschaft. Institutionen am Volksbildungs-Kommissariate in der USSR

RABYTSCHEW N. M. Hauptverwaltung der Kunstanstalten am Volksbildungs-Kommissariate in USSR

BAHALYJ D. I. Ukrainische Akademie der Wissenschaften

KORJAK V. D. Professor am Ukrainischen Schewtschenko-Institut

OZERSKYJ J. I. Ukrainisches Schewtschenko-Komitee

RETSCHYCKYJ A. A. Ukrainas Staatsverlag

LYFSCHYC B. J. Verwalter der Kultur-Abteilung des Allukrainischen Rates der Gewerkschaftsverbände

BULHAKOW A. A.	Kreisabteilung des Verband. der Kunstarbeiter
VONSKYJ V. S.	Gehilfe des Kreisbezirks - Ingenieurs
BLOCH L. A.	Professor am Charkiwer Kunst-Institut
SEVERA I. V.	Professor am Charkiwer Kunst-Institut
HORBENKO P. D.	Assoziation der revolutionären Künstler Ukrainas
PADALKO I. V.	Assoziation der revolutionären Künstler Ukrainas
DOKUTSCHAJEW N.	Professor an der Moskauer Kunsttechnischen Hochschule
EPIKH.	«Molodnjak» (Literar. Jugend - Organisation)
ERNST F.	Professor in Kyjiw
IZBEKOW I.	Charkiwer Lokomotivenbau-Fabrik
KVASCHYN T. L.	«Tinjakow»-Fabrik
KULYK I. J.	Allukrainischer Verband Prolet. Schriftsteller
KOVALJOW L. P.	Gruppe «A» (Literarische Organisation)
KRYTSCHESKYJ V.	Professor am Kyjiwer Kunst - Institut
KURBAS LES'	Volks-Schauspieler der Republik
MATVEJEW A. T.	Professor an der Leningrader Kunsttechnischen Hochschule
MELLER W. H.	Haupt - Kunstmaler am «Berezil» - Theater
METSCHTALY V. L.	«Oktober» - Depot
MUCHA S. S.	«Serp i Molot» (Sichel und Hammer) - Fabrik
PETRYCKYJ A. H.	Kunstmaler an der Ukrainischen Staatsoper
PYLYPENKO S. V.	«Pluh» (Literarische Organisation)
SEMENKO M. V.	«Nova Generacija» (Literarische Organisation)
SYMONOW A. K.	Professor, Assoziation der Künstler der Roten Ukraina
SHUK M. A.	Professor, Assoziation der Künstler der Roten Ukraina
SOKOLJANSKYJ I. O.	Professor in Charkiw
TARANUSCHENKO	Professor in Charkiw
TERNOVEC	Professor in Moskau
CHVYL'OVYJ M. H.	«Prolitfront» (Literarische Organisation)
SCHARONOW M. A.	Professor, Vereinigung Zeitgenössischer Künstler Ukrainas
TARAN M. L.	Professor, Vereinigung Zeitgenössischer Künstler Ukrainas
JAKOWLJEW V. J.	Professor am Kunst - Institut in Odessa

TARAS SCHEWTSCHENKO

Ein Viertel Jahrhundert Sklavenleben, ein Jahrzehnt Freiheit, zehn Jahre Gefangenschaft... und dann der Tod,—in dieses allgemeine Schema lässt sich das mannigfache Leben Schewtschenkos einkleiden.

Geboren wurde er i. J. 1814 als Sohn einer armen Bauernfamilie; frühzeitig lernte er sowohl den Armen- und Waisenstand, als auch den Frondienst kennen. Noch in seiner Kindheit wurden in ihm zwei Triebe wach, die ihn das ganze Leben hindurch begleiteten: die Neigung zum Buche und Malerpinsel. Die gewisse Maler-Kunstherrlichkeit des Jungen gewann sogar die Aufmerksamkeit des Fron-Gutsherrn, und dieser schickte den jungen Kunstliebhaber zu einem Lehrer, dem berühmten Lampi (1830, in Warschau); bald übersiedelte der Gutsherr nach Petersburg, und da trat der Knabe bei einem Besitzer einer Malerwerkstatt in die Lehre ein. Bloss durch einen günstigen Zufall glückte es dem jungen Schewtschenko mit dem Kunstmaler Soschenko und durch diesen — mit Brüllow und dessen Gruppe bekannt zu werden (1836). Durch die hilfreichen Bemühungen dieser

Gruppe und insbesondere Brüllows und Shukowskyjs gelang es, Schewtschenko aus der Leibeigenschaft loszukaufen. Im Jahre 1838 wird Schewtschenko ein Student der Akademie der Künste; von dieser Zeit an gelangten seine ersten poetischen Versuche zu uns. Bald (1840) erschien sein erster Gedicht-Band unter der Bezeichnung «Kobsar» (Spielsänger), die dann auch für die vollständige Ausgabe beibehalten geblieben ist. Die russische Kritik verhielt sich zum «Kobsar» genug enthaltsam, aber nicht feindlich, wie man es mitunter gedeutet haben will; da wurde der Autor des «Kobsar's» unter seinen Landsleuten alsbald bekannt und sogleich wurde er zum grössten ukrainischen Dichter ausgerufen. Während seines Aufenthalts in der Akademie erhielt Schewtschenko zwei silberne Medaillen erster Klasse. Er beendete die Akademie mit der Berufung zum «freien Künstler». Im Jahre 1843 fährt Schewtschenko in die Ukraina, wo er mit den Vertretern der ukrainischen liberalen Intelligenz in enge Fühlung tritt. In diese Zeit eben fallen die ersten Schöpfungen seiner revolutionären Gedichte; fürwahr, der Hass gegen den russischen Absolutismus hinderte den Dichter nicht an der romantischen Idealisierung der Ukraina von dazumal. Die nationale Revolutionsströmung kam der Klassen-Revolutionsrichtung zuvor; die letztere machte sich erst in den späteren Werken Schewtschenkos völlig geltend. Im Jahre 1846

bekam der Dichter Fühlung mit den Vertretern der sog. «Kyrylo-Methodij» Brüdergemeinde: Kostomarow, Kulisch, Biloserskyj, Hulak u. a. Die Grundidee dieser Gesellschaft — eine Föderation sämtlicher slavischer Völker — hat Schewtschenko zwar genehmigt aber im Gegensatz zu den «Brüderchen» (z. B. Kostomarow), welche Grossrussland an der Spitze der künftigen Föderation sehen wollten, forderte er die Befreiung der unter dem Polizei-Stiefel niedergehaltenen kleinen Nationen. Auf eine Anzeige wurde die Gesellschaft entdeckt und die Brüderchen mit Verbannung in verschiedene Ortschaften des europäischen Russlands bestraft, darunter wohl auch Schewtschenko, der ständig und hartnäckig im Gegensatz zu den anderen seine Schuld nicht eingestand, dabei auch niemanden verriet, und bei dem während der Durchsuchung zahlreiche revolutionäre Gedichte vorgefunden wurden; in den Militärmantel gesteckt, wurde er als Soldat zuerst nach Orenburg dann in die Steppen jenseits des Kaspischen Sees verschickt, wobei ihm noch das Schreiben und Malen streng verboten war.

Als man Schewtschenko nach seiner Rückkehr aus der Verbannung erst im Jahre 1857 den Aufenthalt in den Hauptstädten verweigerte, verlebte er diese Zeit in Nyshny-Nowgorod. Der Rückkehr des Dichters begegneten wie einer Feier sämtliche, sowohl ukrainische als auch russische führende

kulturelle Gruppen-Organisationen. Durch die Mitwirkung seiner Freunde setzt er sich in der Akademie der Künste fest und wird daselbst zum Akademiker ernannt. Als Dichter tritt er infolge der überaus ungünstigen Verhältnisse nicht oft auf. Die Verbannung hatte endgültig das Klassenbewusstsein des Dichters gestählt und letzten Endes seinen Revolutions-Charakter kristallartig ausgebildet. Doch so sehr auch Schewtschenko bestrebt war, auch fernerhin vielfach zu arbeiten,— seine Kräfte waren gebrochen. Am 26. Februar (alten Stils) 1861 verschied er. Anfangs wurde er in Petersburg beerdigt, später (im April 1861) in die Ukraina übergeführt und auf dem bekannten Tschernetschja Hora — Berg bei Kanew bestattet.

Die Grundelemente seiner Weltanschauung hatte er aus dem Bauerntum geholt, von dem er wohl selbst abstammte. Gewiss erweiterte er, indem er sich über das allgemeine Niveau seines Umkreises erhob, auch seine Weltanschauung, doch immerhin auf dem Bauerngrund feststehend. Von der durch den Zarendruck hart bedrückten Ukraina, von den Erinnerungen des «hundertjährigen Greises» an die alte «Kosakenfreiheit» hatte Schewtschenko seinen Nationalismus und Patriotismus für die Ukraina. Bereits in diesem Nationalismus stand Schewtschenkos Bauerntum dem Herren-Patriotismus für den

«Thron» und das «Vaterland» entgegen, der sich mit den ethnographischen Spielereien der ukrainischen Herren einigte. Das mitbürgerliche Bewusstsein des unterworfenen Bauerntums, das sich zum Verständnis des Wesens der gesellschaftlichen Verhältnisse emporhob, nachdem es vom engen Gesichtskreise der wesentlich-bäuerlichen Philosophie seiner aus Fronbauern bestehenden Provinz und seines Heimes ausgegangen war,—jenes Bewusstsein muss unumgänglich zur völligen Verneinung der gesamten auf Ausnützung der Fronarbeit aufgebauten Gesellschaftsordnung gelangen, zum Kampfe gegen deren sämtliche Grundlagen, zu seinem eigenartigen Bauern-Rebellentum. Seine dichterische Gestaltung der Haidamaken-Schlächtereien, seine Rufe zu Gericht und Strafe über die Bedrücker der Leibeigenen, seine Genugtuung anlässlich der besonderen Abrechnungen der Bauern mit ihren Gutsherren bringen dies vollkommen zum Ausdruck. Doch Schewtschenkos Empörertum steht, was den Schwung seiner Impulse anbetrifft, seinem Ziele nach bei weitem höher, als das eines gewöhnlichen Bauern. Er rief nicht bloss dazu auf, den Räuber-Gutsbesitzer zu hängen, sondern auch «den Zaren zum Henker zu führen», indem er die volle Kraft seines ganzen dichterischen Protestes gegen den Zarenstaat und gegen den Zaren selbst wendet, der an sich ein Ausbeute- und Niederdrückungs-System vollendet. Zugleich mit der Zunahme der Macht

des Protestes in Schewtschenkos Poesie gegen die herrschende Ordnung, zugleich mit der Zunahme des Scharfsinns seiner revolutionären Überzeugung vertiefte sich auch deren sozialer klassenbewusster Inhalt. Und je seltener Schewtschenkos Muse sich zu den nationalen Motiven wandte, die seinen Hass gegen die offizielle Gesellschaft, gegen seine Unterlage verschärfte,—desto öfter und ausdrucks voller brechen in der Poesie gerade diese am meisten hintangesetzten Elemente hervor. Sie waren dem Dichter vollkommen eigen, denn darin fühlte er sein Sklaven-Schicksal. Daher besitzen solche Gedichte mit dergleichen Zügen genug oft einen autobiographischen Charakter, wie zum Beispiel «Wenn ihr wüsstet, Herrchen...» «An Kotschowskyj» u. a.

Und diese notleidenden Volksschichten des Schewtschenko-Dorfes, diese, sozusagen, Keime des Vorproletariats erleiden Übel und eine soziale Unterdrückung nicht bloss seitens der Gutsbesitzer, sondern auch in den Grenzen der Bauerngemeinde; sie stellen ein Produkt der bereits angeführten klassenartigen Teilung des Dorfes dar. Der Dichter — und Leibeigene, der selbst vom armen Fronbauernstande abstammt, aus jener Hölle, wo «die Brüder zu den Fronarbeiten gingen», und «die Schwestern im Frondienste fremd heranwachsen» — gab dementsprechend auch in seiner Poesie die Klassenwidersprüche des Dorfes der Leibeigenen wieder.

Das zur Erklärung der gesellschaftlichen Lebensgrundlagen, der Weltanschauung und der schöpferischen Tätigkeit Schewtschenkos angewandte soziale Kriterium zeigt ihn deutlich als einen Dichter aus den elend-armen, sozusagen niedrigsten Menschenschichten, als einen Poeten der Dienerschaft, als einen Dichter, der in seiner Poesie deren Ungemach und Übel, deren Unterdrückung seitens der Wirtschafts- und Staatsordnung ausdrückte, die er wie am schärfsten angriff, und für die Unfreien, für ihre Hinreissung zum Kampfe, für ihre eher instinktiven als bewussten Vorstellungen und Wünsche hinsichtlich einer Änderung der Gesellschaftsordnung das Wort sprach.

Seine grenzenlose Empörung, sein revolutionärer Schwung und Nihilismus gegen die bestehende Sklaven-Einrichtung, das Streben, deren Stützen gänzlich zu zerstören, holte Schewtschenko und konnte eben bloss aus diesen elend-armen Schichten des leibeigenen Bauerntums holen. Schewtschenkos sämtliche Gedichte mit besonders grellhervorstechenden sozialen Motiven und mit überaus scharfem Protest fallen überwiegend in die letzten Jahre seiner schöpferischen Tätigkeit. Obzwar der Dichter auch noch früher über die Bauern und Knechte schrieb, so malte er doch anfangs vielmehr deren Wohn- und Lebensverhältnisse aus, oder brachte Qualitäten sittlichen Charakters («Najmytschka» — Hausmagd) zutage, und erst in der Zeit, als des

Dichters Leben zur Neige ging, gestalten sich seine Gedichte deutlicher sozial.

Eine dergleiche Vertiefung des sozialen Gehalts der Schewtschenko-Poesie vertritt an sich die nationale Romantik seiner ersten Schöpfungs-Epoche. Und ebenso wie zu Beginn das nationale Moment in seinen sämtlichen Werken überwog, so begann gegen das Ende gerade das soziale Moment vorzu herrschen. Die Verbannung vertiefte seinen Abbruch mit der ehemaligen herrschaftlichen Umgebung; sein persönliches Schicksal hob die Verbindung mit seiner sozialen Umgebung, von der er herstammte, schärfer hervor; und da begann das arme Volk zugleich mit dem Hasse und Proteste gegen allerlei Henker die schöpferische Tätigkeit dieser Zeit zu stören. Die Erhöhung der am meisten hintangesetzten Menschenschichten der Werk tätigen erreicht ihre höchste Stufe durch Schewtschenko in der Behandlung seiner «Maria»-Gestalt.

Die Erhöhung der, wie gesagt, niedrigsten Schichten der menschlichen Gesellschaft, der Kampf gegen die Reichen und Gutsherren um ein besseres Los für die Knechte, die Verherrlichung der werktätigen Arbeiter, die Predigt der Revolution, all diese Momente machen Schewtschenko mit dem Nachfolger jener, ehemaligen Knechte — dem heutigen Proletariate verwandt, das in dem Dichter-Leibeigenen seinen Vorgänger besitzt.

An Schewtschenko müssen wir den Dichter-Revo

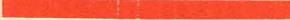
lutionär hervorheben, den Kämpfer für die nationale Befreiung, worunter die Befreiung des werktätigen Volkes in der sozialen Revolution gegen die Gutsherren, Zaren und Pfaffen zu verstehen ist. Desgleichen müssen wir an den dichterischen Schöpfungen seine antizaristischen, antiherrschaftlichen, antireligiösen Auftritte hervorheben und müssen ihn zeigen als den Vorboten einer neuen kommunistischen Zivilisation auf Grund der Entwicklung der Maschinenteknik und des industriellen Proletariats. Und ganz unrichtig ist es, Schewtschenko in romantisch-ländlichem Heiligenschein als alten Kosakenbanduristen oder bäuerlichen fahrenden Spielsänger darzustellen. Schewtschenkos revolutionäre Erscheinung steht jetzt, nach der proletarischen Revolution, vom allerlei mystisch-nationalen «chutorjansko - prosvitjanskyj» Schwulste gesäubert da.

Lenin sagt in einer seiner Arbeiten («Der Staat und die Revolution»), dass die unterdrückenden Klassen während der Lebenszeit grosser Revolutionäre diese stets und ständig verfolgen und ihnen in wilder Wut Bedrückungen zufügen, sie mit einem Strome von Lügen und Verleumdungen überschütten, dagegen nach deren Tode diese in harmlose Heiligenbilder zu verwandeln trachten, dieselben sozusagen zum Troste für die unter

drückten Klassen kanonisieren, zugleich den gesamten revolutionären Inhalt aus deren Lehre verunstalten und verwischen. Diese Worte, die auf Marx bezogen sind, können recht wohl auch auf Schewtschenko angewandt werden. Jahrzehnte lang erscheinen Versuche der herrschenden Klassen Schewtschenko ihren eigenen Klassen - Aufgaben anzupassen, indem sie aus ihm all das austreichen, was ihnen nicht entspricht, indem sie ferner all das zu ihrem Nutzen und auf ihre Weise auslegen, was ihnen zu ihrer entsprechenden «Bearbeitung» geeignet erscheint. Ganze Generationen, sowohl seine zeitgenössischen als auch die späteren, schufen einen Schewtschenko-Kult, den Kult eines «nationalen Propheten», indem sie sich aus dem «Kobsar» ein Heiligenbild machten, zu dem sie beteten. Unsere Gegenwart verwarf diese leere unsinnige Verehrung des Schewtschenko-Heiligenbildes, des «Kobsar»-Evangeliums, der Gebeine des Taras-Grabhügels, und ersetzte all dies durch wissenschaftliche Forschungen der Schewtschenko-Werke und durch deren Propaganda unter die breiten Massen der Werktätigen. Und da hat namentlich die proletarische Kultur aus der Erdtiefe das Gold der sozialen Poesie des «Kobsar's» hervorzuholen (das nämlich von der bourgeoisischen «Gemeinschaft» dorthin verborgen und durch die nationalistisch-pfäffische Kultur ersetzt worden ist) und es seiner Welt-Schatzkammer anzugliedern. Die ganze

grosse gesellschaftlich-historische Bedeutung des Dichter-Revolutionärs Taras Schewtschenko liegt darin, dass er den Weg ging, der von der Geschichte des Menschenkampfes bezeichnet war, die solche Leuchttürme aufweist, wie Spartak, Münzer, Babeuf, Marx, Lenin; einen Weg ging, der zur erneuten, kommunistischen Gesellschaftsordnung führt. Das proletarische Gesellschaftswesen wird, «solange es Menschen gibt», den grossen Sänger des werktätigen Menschentums — der Unfreien, Knechte — ehren und im Pantheon der grossen Männer — der Kämpfer für die Arbeitsbefreiung von jedweder Unterdrückung und Ausbeutung durch die führen den Parasiten-Klassen ein erhabenes Denkmal auch unserem Kobsar errichten.

**PROLÉTAIRES
D E T O U S
L E S P A Y S,
UNISSEZ-VOUS!**

A C H È V E M E N T
A R T I S T I Q U E
A . S T R A K H O F
D I R E C T I O N
T E C H N I Q U E
I . M . L O S S
I M P R I M É
S O U S L A S U R V E I L L A N C E
D E A . S I L E N K O

R U S S

COMITÉ EXÉCUTIF DE L'ARRONDISSEMENT DE KHARKIFF *
CONSEIL DE VILLE * COMITÉ DE L'ASSISTANCE À LA CONSTRUCTION

P

**PROGRAMME
DU CONCOURS
INTERNATIONAL
POUR LE PROJET
DU MONUMENT
DE CHEVTCHENKO
À KHARKIFF**

**KHARKIFF
1 9 3 0**

I M P R I M É
À LA TYPOZINCOGRAPHIE
DU :PROLÉTARY:
À K H A R K I F F

LE PROBLÈME DU CONCOURS

TROUVER UN MODÈLE LE PLUS ARTISTIQUE DU MONUMENT DE SCULPTURE DE CHEVTCHENKO — DU PREMIER MONUMENT CONSTRUIT PENDANT LA RÉVOLUTION DANS LA CAPITALE DE RUSS. L'IDÉE FONDAMENTALE DU MONUMENT: CHEVTCHENKO — POÈTE — RÉVOLUTIONNAIRE, LUTTEUR POUR LA DÉLIVRANCE SOCIALE ET NATIONALE DE L'UKRAINE

1. Pour le monument on a signé une place, désignée sur le plan place Tevelef à Khar kiff. Cette place se trouve au centre et a plusieurs embranchements. La circulation de tous les quartiers passe par cette place dans la partie élevée de la ville. Sur la place Tevelef se trouvent les établissements de l'État et c'est là qu'ont lieu toutes les démonstrations et les meetings. Au nord la place donne accès dans une

des rues principales de la ville, rue Karl Libknechte, vers le sud elle se prolonge jusqu'à la place Rosa Luxembourg, du côté oriental elle limite un quartier de bâtiments et une partie de la rue Pouchkine, du côté occidental elle limite l'édifice de la Bourse et la ruelle Spartacus.

Le monument situé à cette place sera visible de tous côtés et les plus grands rayons de l'exposé seront du côté de la rue Karl Libknechte (environ 350 m.) et de la place R. Luxembourg (environ 350 m.). La circulation principale des piétons sur la place va du nord au sud et du sud au nord. La place Tevelef a une pente naturelle vers la place Luxembourg, grâce à quoi de la rue Karl Libknechte le monument sera projeté sur le fond du ciel.

Actuellement la place n'a pas d'aspect architectural unique. La bâtisse du monument découvre l'ensemble futur de la place, mais ne bouche pas le subsistant (voir le supplément).

2. Le monument est supposé avoir des dimensions considérables, mais l'étendue de toute la place pour le monument ne doit pas dépasser la place tracée dans le plan.

3. À l'idée fondamentale doit aussi correspondre la composition du monument et le traitement de la forme. Le monument doit être actuel tout en étant une production contemporaine de l'art moderne. Celui qui fait le projet doit prendre garde d'un traitement banal du monument, et éviter de lui

donner le caractère spécifique «houtoryansko-prosvityansky» (voir biographie, p. 95).

1. Les projets présentés au concours doivent consister:

a) d'un modèle du monument

accompli en entier et de $\frac{1}{30}$ de grandeur naturelle en plâtre ou en autre matière dure, travaillée et peinte de telle sorte, que le modèle puisse donner une représentation complète des matériaux, de la couleur et du caractère du travail de la surface, choisis par l'auteur pour le monument;

b) d'un modèle achevé de la figure (si elle est supposée), d'une dimension de $\frac{1}{3}$ de la taille naturelle de l'homme (60 cm pour la figure debout et relativement plus petite pour la figure dans une autre pose) en plâtre ou en autre matière dure;

c) d'un masque de grandeur naturelle en plâtre ou en autre matière dure;

d) de bas-reliefs, s'ils sont supposés, dans la sculpture ou dans l'illustration, ou en partie dans la sculpture et en partie dans l'illustration de la dimension à la guise de l'auteur;

e) d'un plan général d'une échelle à $\frac{1}{500}$ de grandeur naturelle avec un périmètre précis du monument;

f) de deux vues perspectives ou de photomontages de la place avec le monument à tous les points de vue au choix de l'auteur. Le choix de l'échelle est réservé à l'auteur;

g) d'une note explicative avec une description détaillée des matériaux et de la technique de l'exécution.

2. Pour la présentation au concours on admet les travaux explicatifs des concurrents (modèles, perspectives, etc.) non exigés par le programme. Les travaux indiqués seront examinés par le Conseil de Jury, mais ils ne donnent pas à l'auteur des privilèges devant les autres concurrents et ne seront pas sujets à la caractéristique dans les mentions.

3. Les projets doivent être présentés avec la devise, avec l'application d'un paquet cacheté avec la même devise, contenant le nom de famille et l'adresse de l'auteur.

■ 1. Le 15 avril (à midi) le premier terme de la remise du GÉNÉRALES programme du concours aux concurrents.

2. Le 1 juillet (20 heures) le dernier terme de la présentation dans le Conseil de Jury des questions d'après le programme du concours.

3. Le 10 juillet le Conseil de Jury publie les dernières réponses aux questions des concurrents.

4. Le 15 septembre (jusqu'à 20 heures) les projets avec toutes les applications indiquées dans le programme seront envoyés à Kharkiff, hôtel du Conseil de ville, place Tevelef, et seront remis contre quittance avec la note du jour et de l'heure de réception du projet. Les concurrents d'une autre ville envoient leurs projets pas plus tard que le

15 septembre et annoncent simultanément par le télégraphe au Conseil de Jury l'envoi désigné, et en témoignage du jour de l'envoi ils envoient une quittance dûe. De tels projets sont comptés comme admis au concours, à condition qu'ils seront reçus pas plus tard que le 25 septembre.

Remarque. Les projets de l'étranger seront comptés comme admis au concours, s'ils arrivent à l'une des douanes de la frontière de URSS pas plus tard que le 20 septembre 1930.

5. Les dessins, les perspectives et les photomontages doivent être présentés ni roulés ni pliés.

6. Du 3 jusqu'à 10 octobre 1930 de midi jusqu'à huit heures aura lieu une exposition préliminaire des projets à Kharkiff.

7. Le 10 octobre 1930 est le dernier terme de la présentation au Conseil de Jury des remarques à propos des projets présentés au concours.

8. Pour les meilleurs projets, présentés au concours ouvert, seront livrés des prix suivants:

I prix — 5000 rbl., II prix — 3000 rbl.,
III prix — 2000 rbl., IV prix — 1000 rbl.

Outre les quatre prix fondamentaux sont fixés quatre prix à 500 rbl. supplémentaires encourageants aux projets relativement meilleurs non primés par des primes fondamentales.

Les primes pour les projets étrangers seront payés en valeur des états d'où les projets seront envoyés. Le Comité de la construction a le droit d'acquérir

à son choix les projets non primés et non commandés, ou ceux qui ont reçu la prime encourageante, au prix de la dernière prime ou au moyen d'un percantage jusqu'à la quatrième prime des auteurs qui ont reçu la prime encourageante.

9. À l'exposition du concours prennent part d'après les fondements communs du concours sous les devises et les projets des auteurs ou des organisations d'art, qui reçoivent du Comité de l'érection du monument de Chevtchenko à Kharkiff une commande pour l'exécution des projets aux termes fixes et d'après les problèmes du programme du concours. Dans le cas de la prime méritée pour le projet commandé, l'auteur reçoit la moitié de la prime, l'autre moitié va pour l'augmentation de la quantité des primes encourageantes.

10. Après la session du Conseil de Jury à propos de l'adjudication des primes sera organisée une exposition des projets présentés au concours avec la publication des résolutions du Jury et des noms de famille des auteurs des projets primés, acquis et commandés.

11. Les projets primés, commandés et acquis deviennent la propriété du Comité constructif; les autres projets, s'ils ne sont pas pris par les auteurs au bout de deux mois après l'adjudication des primes, deviennent la propriété du Musée de l'Art Ukrainien à Kharkiff.

12. Les noms de famille des auteurs, dont les projets seront primés, seront publiés dans les mêmes

organes de l'impression, où le concours a été annoncé. On publiera aussi les noms de famille des auteurs, dont les projets auront été acquis.

13. Le Comité a le droit de publier les projets, présentés au concours.

14. Les membres du Jury ainsi que les candidats ne prennent pas part à l'élaboration des projets ni ne donnent aucun éclaircissement individuel au programme du concours, outre ceux qui seront publiés par le Conseil de Jury.

15. On peut recevoir le programme du concours dans les établissements suivants: Kharkiff—l'administration de l'ingénieur de l'arrondissement; Kyiff—Institut des Arts; Odessa—Institut des Constructions; Dnipropetrovsk—l'administration de l'ingénieur de l'arrondissement; Moscou—Whouteine, Rochdestvenka, 11; Lenine grade—Whouteine; Tifliss, Bakou, Minsk, Erivan, Novosibirsk—l'administration du control des constructions; à l'étranger—dans les places et les organisations d'après la liste spéciale de la Société pour relations scientifiques avec l'étranger.

16. Le personnel du Jury, annoncé par le programme présent, n'admet aucun changement.

17. Les demandes à propos du concours seront adressées à Kharkiff, rue Karl Libknechte, 7, l'administration de l'ingénieur de l'arrondissement, Comité de la construction du monument de Chevtchenko.

C O N S E I L D E J U R Y

PRÉSIDENT DU CONSEIL DE JURY

PETROVSKY G. I. Président du Comité Central de Toute l'Ukraine

REPLAÇANTS DU PRÉSIDENT DU CONSEIL DE JURY

BORODAI G. M. Président du Conseil de ville de Kharkiff
GADZEVITCH S. A. L'usine électrique de l'État (DES)

M E M B R E S D U J U R Y

NECHIVOY M. F. Président du Comité exécutif de l'arrondissement de Kharkiff
SKRYPNIK M. O. Membre de l'Académie, Commissaire public en Instruction
CHARAKHE M. A. Remplaçant du Président du Conseil de ville de Kharkiff
FOURÈRE B. J. Gérant de l'«Aguitprope» du Partcome de l'arrondissement de Kharkiff
H V Y L J A A. A. Gérant du «Koultagitprope» du Comité Central du Parti Communistique (bolch.) de l'Ukraine
SARATIKOF S. B. Administration de l'ingénieur de l'arrondiss.
B A R A N M. A. Gérant de l'administration centrale des institutions scientifiques du Commissariat de l'Instruction publique en RUSS
RABITCHEF N. M. Gérant de l'administration centrale des institutions d'art du Commissariat de l'Instruction publique en RUSS
K O R I A K V. D. Professeur, Institut de Chevtchenko
O S E R S K Y J. I. Le Comité de Chevtchenko
LIFCHITZ B. J. Gérant de la Section instructive du Conseil des Syndicats Professionnels de Toute l'Ukraine
B A G A L I J D. I. L'Académie des Sciences de Toute l'Ukraine

V O N S K Y V. S.	L'aide de l'ingénieur de l'arrondissement
RECHITZKY A. A.	L'édition d'Etat de l'Ukraine
BOULGAKOF A. A.	La section de l'arrondissement du Syndicat des travailleurs d'art
B L O C H L. A.	Professeur à l'Institut des Arts à Kharkiff
S E V E R A I. V.	Professeur à l'Institut des Arts à Kharkiff
GORBENKO P. D.	Association de l'art révolutionnaire en Ukraine
P A D A L K O I. I.	Association de l'art révolutionnaire en Ukraine
DOKOUTCHAEF N. V.	Professeur à l'Institut Supérieur des Arts et de la Technique à Moscou
E P I K E G.	«Molodnyak» (organ. littéraire de la jeunesse)
E R N S T F.	Professeur à Kyiff
I S B E K O F	Usine des locomotives de Kharkiff
KVACHINE G. L.	Fabrique «Tinyakof»
K O U L I K I. U.	Union des écrivains prolétariens de l'Ukraine
K O V A L E F L. P.	Le groupe «A» (organisation littéraire)
KRITCHEVSKY V. G.	Professeur à l'Institut des Arts à Kyiff
KOURBAS LESSE	Artiste du peuple de la République
MATVEIEF A. T.	Professeur à l'Institut Supérieur des Arts et de la Technique à Leninegrade
M E L L È R E V. G.	Le peintre principal du théâtre «Bérésil»
M E T C H T A L I V. G.	Dépôt «Octobre»
M U C H A C. S.	Usine «Serpe i Molot» (la faux et le marteau)
P E T R I T Z K Y A. G.	Peintre de l'Opéra d'Etat de l'Ukraine
P I L I P E N K O S. V.	«Plougue» (organisation littéraire)
S E M E N K O M. V.	«Nova guenératiya» (organisation littéraire)
S I M O N O F A. K.	Professeur, Association des artistes de l'Ukraine Rouge
J O U K E M. A.	Professeur, Association des artistes de l'Ukraine Rouge)
SOKOLIANSKY I. O.	Professeur à Kharkiff
TARANOUCHENKO	Professeur à Kharkiff
T E R N O V E T Z	Professeur à Moscou
H V Y L Y O V Y M. G.	«Prolitefronte» (organisation littéraire)
C H A R O N O F M. A.	Professeur, Union des artistes contemporains de l'Ukraine
T A R A N M. L.	Professeur, Union des artistes contemporains de l'Ukraine
J A K O V L E F V. I.	Professeur à l'Institut des Arts à Odessa

TARASS CHEVTCHENKO

Un quart de siècle d'esclavage, dix ans de liberté, dix ans de captivité... et puis la mort,— voilà le schéma général qui renferme la vie bigarrée de Chevtchenko.

Il naquit en 1814 dans une pauvre famille de paysans; il connut de bonne heure la pauvreté, l'abandon et la corvée. Dès son enfance deux aspirations se réveillèrent en lui, et elles ne le quittèrent pas pendant toute sa vie: l'aspiration vers les livres et vers la peinture. Les capacités du jeune homme pour la peinture attirèrent même l'attention du seigneur de Chevtchenko, et il le plaça en apprentissage chez le célèbre Lampi à Varsovie en 1830, mais bientôt le propriétaire du domaine partit pour Petersbourg, et le garçon se trouva en apprentissage chez le chef de peintres en bâtiments. Ce ne fut que par un hasard heureux que le jeune Chevtchenko en 1836 fit la connaissance du peintre Sochenko, et par lui — avec Brullof et son cercle. À l'aide de ce cercle en 1838 Chevtchenko fut racheté de l'esclavage, ce à quoi Brullof et Joukovsky prirent une part très vive. En 1838 Chevtchenko devient l'élève de l'Académie des

Arts. Ses premiers essais dans le domaine de la poésie, parvenus jusqu'à nous, se rapportent à ce moment. Bientôt, en 1848 apparut le premier livre de ses vers, «Kobzar», qui devint ensuite le titre du recueil de toutes ses oeuvres poétiques; la critique russe accueillit le «Kobzar» d'une manière retenue, mais non pas hostile, comme on est enclin à le croire parfois; mais parmi les compatriotes l'auteur du «Kobzar» acquit d'un coup la renommée et fut proclamé sur-le-champ le plus célèbre poète ukrainien. Étant à l'Académie Chevtchenko reçut deux premières médailles d'argent. Il finit l'Académie avec le titre d'«artiste libre».

En 1843 Chevtchenko part pour l'Ukraine, où il se lie avec les représentants des libéraux intellectuels ukrainiens. C'est à ce temps que se rapportent ses premières poésies révolutionnaires; il est vrai que la haine pour la souveraineté de la police russe ne l'empêche pas à l'idéalisation romantique du passé de l'Ukraine. Le sentiment révolutionnaire national devança le sentiment révolutionnaire des classes; ce dernier ne se montra complètement que dans les ouvrages tardifs de Chevtchenko. En 1846 le poète se lie avec les représentants de la confrérie de Kirillo-Mephody: Kostomarof, Koulich, Belosersky, Houlak et autres. Chevtchenko adopte l'idée fondamentale de la confrérie — la fédération de tous les peuples slaves — mais contrairement aux autres «confrères» (comme Kostomarof), qui voulaient

voir la Grande Russie à la tête de la fédération future, lui, il réclama la délivrance des petites nations du joug des agents de police. Grâce à une dénonciation la confrérie fut découverte, les confrères furent exilés dans différents endroits de la Russie d'Europe, et Chevtchenko, qui opiniâtrément n'avouait pas sa faute (comme les autres), ne trahissait personne (comme les autres), chez qui on trouva pendant la perquisition domiciliaire beaucoup de ses poésies d'un caractère révolutionnaire, contre le gouvernement — fut envoyé à la caserne et exilé d'abord à Orenbourg, et puis dans les steppes de la mer Caspienne, et outre cela il lui fut expressément défendu d'écrire et de s'occuper de peinture. Ce n'est qu'en 1857 que Chevtschenko revint de l'exil, tout de même on ne lui permit pas d'habiter les capitales, et pendant plusieurs mois il demeura à Nichny-Novgorod. Le retour du poète fut une fête pour les groupes progressifs, intellectuels ukrainiens et russes. A l'aide de ses amis il s'établit à l'Académie des Arts et reçoit le titre d'académicien. Comme poète il n'écrivit pas beaucoup les conditions lui étant peu favorables. L'exil endurcit complètement le discernement social du poète, cristallisa définitivement son caractère révolutionnaire. Malgré le grand désir que Chevtchenko avait de beaucoup travailler, ses forces étaient épuisées. Le 26 février (vieux style) 1861 il mourut. On l'inhuma à Petersbourg, mais peu de

temps après (en avril 1861) ses cendres furent transportées en Ukraine, sur la célèbre montagne Tchernetchia près de Kaneff (non loin de Kyiff).

Chevtchenko reçut des paysans, dont il descendait lui-même, les éléments fondamentaux de ses convictions sur le monde et la vie. Il est vrai, en s'élevant au-dessus du niveau général de la conscience de sa classe, il élargissait ses convictions sur le monde et la vie, continuant cependant à se tenir fermement sur le territoire des «moujik» (paysan). C'est de l'Ukraine opprimée par le joug du tzarisme, c'est des souvenirs de son «aïeul centenaire» et de la liberté passée des cosaques que surgit le nationalisme de Chevtchenko et ses rapports patriotiques pour l'Ukraine. Déjà dans ce nationalisme la nature de paysan de Chevtchenko résista au patriotisme des seigneurs devant le «trône» et devant la «patrie», qui s'unissait aux amusements ethnographiques des seigneurs ukrainiens. La conscience du citoyen chez des «moujiks» asservis, s'élevant jusqu'à la compréhension de l'essence des relations sociales, allant au-delà l'horizon étroit de la philosophie purement villageoise de son canton, de sa chaumière, doit mener inévitablement à la dénégation complète de l'organisation sociale, fondée sur l'exploitation du travail des serfs, à la lutte contre tous ses principes, à la révolte origi

nale des paysans. Chevtchenko rendit tribut à cette révolte des paysans. La description poétique du carnage des guerriers de l'ancienne Ukraine (gaida maka), ses appels au jugement et à la punition des oppresseurs des paysans en servitude, sa joie à cause des châtiments partiels des serfs contre leurs seigneurs manifestent complètement cette révolte. Mais la révolte de Chevtchenko d'après l'élan de ses tendances et d'après son but est considérablement plus élevée que la révolte commune des paysans (des moujiks).

Il a non seulement exigé de faire pendre les brigands-propriétaires, il exigea «tzarya do kata po vesti» (de mener le tzar au bourreau), en dirigeant toute la force de protestation poétique contre le régime du tzar, contre le tzarisme, qui achève le système de l'exploitation et de l'oppression. Dans la poésie de Chevtchenko, à côté de l'accroissement de la force de protestation contre l'ordre dominant, à côté de l'aiguïsement de la conscience révolutionnaire du poète, s'approfondissait aussi le contenu social de son oeuvre. Moins la muse de Chevtchenko s'adressait vers les motifs nationaux, plus sa haine devenait aigue pour la société officielle et pour ses principes; les éléments sociaux, méprisés par tous, sortaient dans sa poésie plus fréquemment et plus distinctement: dans ces vers il retrouvait son sort esclave et pour cela de tels vers avec de tels traits portent souvent un cara

ctère autobiographique, comme par exemple : «Yak by vy snali, panytchi» (si vous aviez su, seigneurs), «Kosatchkovskomou» (à Kosatchkovsky) et autres. Ces pauvres hères du village de Chevtchenko, ces germes, pour ainsi dire, d'avantprolétariat supportent la douleur et le joug social non seulement des propriétaires; dans la masse des paysans ils deviennent le résultat d'une séparation marquée déjà comme la délitation des classes villageoises. Et le poète-serf, sorti lui-même des pauvres manoeuvres villageois, de ce même enfer, où «braty na panchtchinou hodyly» (où les frères allaient à la corvée) et «sestry v naimach vyrosly tchugyi» (et les soeurs grandissaient étrangères et mercenaires), dépeignait dans sa poésie les contradictions de classe du village en servitude.

Le critérium social, étant appliqué pour l'éclaircissement des principes de la vie sociale, des convictions et des oeuvres de Chevtchenko, le développe comme un poète des plus bas fonds de l'humanité, un poète, qui dans ses vers dépeint leurs douleurs et leurs malheurs, le joug du régime de l'état et le joug économique, qui pesaient sur eux. Il devenait un poète qui prenait leur défense et sa parole transmettait leurs élans, leurs représentations et leurs tendances plutôt instinctives que conscientes pour modifier la société. Chevtchenko avait pris justement dans les bas fonds de ces villageois asservis sa révolte sans bornes, son pathos révolu

tionnaire, et le nihilisme complet envers le régime d'esclavage existant et ses tendances à détruire complètement tous ses principes. Toutes les poésies de Chevtchenko, dans lesquelles sont représentés avec une vivacité inouïe les motifs sociaux et la protestation aigüe, se rapportent principalement aux dernières années de son activité créatrice. Il est vrai, le poète avait aussi avant écrit au sujet des paysans et des ouvriers, mais c'était plutôt la représentation de leurs moeurs, ou la manifestation de leurs qualités morales («Naimytchka», une mercenaire). Vers la fin de la vie du poète ces motifs deviennent socialement expressifs.

Un pareil approfondissement du traitement social dans la poésie de Chevtchenko vient remplacer la romantique nationale de la première époque de sa création. Et comme au début dans toutes ses oeuvres dominait le moment national, vers la fin c'est le moment social qui domine. L'exil approfondit sa rupture avec l'entourage des propriétaires, son sort personnel soulignait d'une manière plus tranchante ses relations avec le milieu social dont il sortait lui-même; les misérables avec leur haine et leur proteste contre toute sorte de bourreaux — tels sont les motifs prédominants de ses oeuvres de ce temps-là. L'élévation des travailleurs méprisés par l'humanité atteint le plus haut degré dans la personne de «Marie» donnée par Chevtchenko. L'élévation des bas fonds de la société, la lutte

contre les riches et les seigneurs pour le meilleur sort des manoeuvres, la glorification des travailleurs et la prêche de la révolution rapprochent Chevtchenko de l'héritier de ces manoeuvres d'autrefois, c'est à dire du prolétariat contemporain, qui dans la figure du poète-serf a sans doute son précurseur. Il faut caractériser Chevtchenko comme poète-révolutionnaire, lutteur pour la délivrance sociale, comprise comme la délivrance du peuple travailleur dans la révolution sociale contre les seigneurs, les tzars et le clergé. Dans la création du poète il faut souligner ses protestations antimonarchiques, antiseigneuriales, antiréligieuses, il faut le montrer comme le prophète de la nouvelle civilisation communistique sur la base du développement de la technique des machines, du prolétariat industriel. Il serait profondément faux de représenter Chevtchenko dans l'auréole d'un paysan romantique, dans l'image d'un ancien bandouriste cosaque ou d'un musicien-chanteur vagabond. Actuellement, après la révolution prolétarienne, la figure révolutionnaire de Chevtchenko est purifiée de toutes les formations nationalistiques et mystiques— «houtoryansko - prosvityansky».

Lenine, dans un de ses travaux («L'état et la révolution») raconte, que la classe des oppresseurs poursuit constamment les grands révolutionnaires

pendant leur vie; elle les oppresse avec une méchanceté enragée, verse sur eux des torrents de mensonge et de calomnie, et après leur mort essaye de les transformer en images saintes, inoffensives, c'est à dire les canoniser pour la consolation des classes opprimées, en arrachant tout le contenu révolutionnaire de leurs doctrines, en le profanant complètement. Ces paroles, prononcées à propos de Marx, sont, on ne peut mieux, appliquées à Chevtchenko: pendant des dizaines d'années nous voyons les tentatives de la classe dominante des oppresseurs d'adapter Chevtchenko pour leurs problèmes sociaux, retrancher de ses oeuvres tout ce qui ne leur convient pas, expliquer à leur profit tout ce qui peut leur convenir d'une manière conforme. Des générations entières contemporaines à Chevtchenko aussi bien que les suivantes ont créé le culte de Chevtchenko, «le culte» d'un prophète national, ils ont fait du «Kobzar» une image sainte, lui ont rendu hommage et l'ont adorée.

Notre actualité a rejeté cette vénération absurde de Chevtchenko, et a remplacé l'image sainte de Chevtchenko, le Kobzar-Evangile, les reliques du tombeau de Tarass par les études scientifiques de ses oeuvres, par la propagande de sa création parmi les cercles étendus des travailleurs. Et c'est justement la culture prolétarienne qui extraira de la terre l'or de la poésie sociale du Kobzar, enterré par la société des «intellectuels» et échangé

contre le culte national des popes (prêtres), et qui joindra cette poésie à sa trésorerie universelle. La grande importance sociale-historique de Chevtchenko poète-révolutionnaire consiste en ce que Chevtchenko marchait dans une voie, marquée par l'histoire de la lutte de l'humanité, par de tels flambeaux, comme Spartaque, Munzère, Babeuf, Marx et Lenine. Et cette voie mène vers la société renouvelée, la société communistique. La société prolétarienne «doki ludi chivuote» (tant que les gens vivent) vénérera le grand chanteur du peuple travailleur, le chanteur des esclaves-manoeuvres, et c'est elle qui au Panthéon des grands hommes, des lutteurs pour la délivrance du Labeur de tout joug et de son exploitation de la part des classes parasites dominantes érigeria un monument imposant à notre Kobzar.

РЕКОМЕНДОВАНИ КНИЖКИ
РЕКОМЕНДОВАННЫЕ КНИГИ
EMPFEHLENE BÜCHER
LES LIVRES RECOMMANDÉS

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко — Поезія, т. т. I та II. Всеукраїнська Академія Наук. Історично-Літературне Товариство. Книгоспілка. Київ, 1927, стор. VIII+477+483. Є портрети та автографи Шевченка.

Поэмы, повести и рассказы Тараса Шевченка. Киев, 1888.

Тарас Шевченко — Повісті. Вступна стаття Ф. Якубовського. Київ, 1927, стор. 654.

Тарас Шевченко — Листування, текст. Коментарій. Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1929, ст. XXXV+1002. Є портрети та автографи Шевченка.

Тарас Шевченко — Щоденні записки (журнал). Текст. Первісні варіанти. Коментарій. Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1927, стор. X+787. Є портрети та автографи Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА ПРО ТАРАСА ШЕВЧЕНКА. БІОГРАФІЇ

О. Кониський — Тарас Шевченко — Грушівський. Хроніка його життя. Два томи. Львів, 1898 та 1901.

А. Конисский — Жизнь украинского поэта Тараса Шевченка. (Критико-биографическая хроника). Одесса, 1898.

І. Стешенко — Життя і твори Тараса Шевченка. Записки Наукового Товариства імени Тараса Шевченка, 1917, т. СХІХ — СХХ (окремо: Львів, 1917).

А. Скворцов — Жизнь художника Тараса Шевченка. Из-во АХР. Москва, 1929, стр. 111.

ЛИТЕРАТУРА ПРО ТВОРЧИСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Збірник пам'яті Тараса Шевченка (1814—1914). Київ, 1915.

А. Jensen — Taras Schewtschenko. Ein ukrainisches Dichterleben. Literarische Studie. Wien, 1916.

Тарас Шевченко — Збірник. Київ, 1921.

Шевченківський збірник. Редакція П. Филиповича, т. I. Київ, 1924.

М. Плевако — Шевченко і критика. Харків, 1924.

Андр. Річицький — Тарас Шевченко в світлі епохи (публіцистична розвідка), вид. II. Харків, 1925, стор. 227.

В. Коряк — Боротьба за Шевченка. Харків, 1925, стор. 113.

Україна — Науковий двохмісячник українознавства. 1925, I — II.

А. Багрий — Шевченко в літературній обстановке. Баку, 1925.

Шевченко та його доба — Збірник перший. Всеукраїнська Академія Наук. Київ, 1925, стор. 200.

Шевченко та його доба — Збірник другий.
Київ, 1926, стор. 168.

В. Коряк — Нарис історії української літератури.
Література передбуржуазна, т. I, вид. II. Харків,
1927, стор. 426.

А. Луначарский — Великий народный поэт Тарас
Шевченко. Известия ВЦИК. 1919, № 65.

З. Гуревич — Молода Україна. До восьмидесятих
роковин Кирило-Методіївського Братства. Харків,
1928, стор. 117.

О. Новицький — Шевченко, як маляр. Львів—
Москва, 1914, стор. 86 + 83.

Б І Б Л І О Г Р А Ф І Я

Каталог музею українських древностей
В. В. Тарнавського, т. II. Составил Б. Гринченко,
Чернигов, 1900. Тарас Шевченко — XIII. Бюсты,
маски, клише портретов его, портреты на металле
и глине, №№ 535 — 550. XIV. Его портреты, писан
ные масляными красками, №№ 551 — 553. XV. Пор
треты Шевченка, рисованные, гравированные, лито
графированные, фотографированные и пр. №№ 554 —
643, стр. 204 — 215.

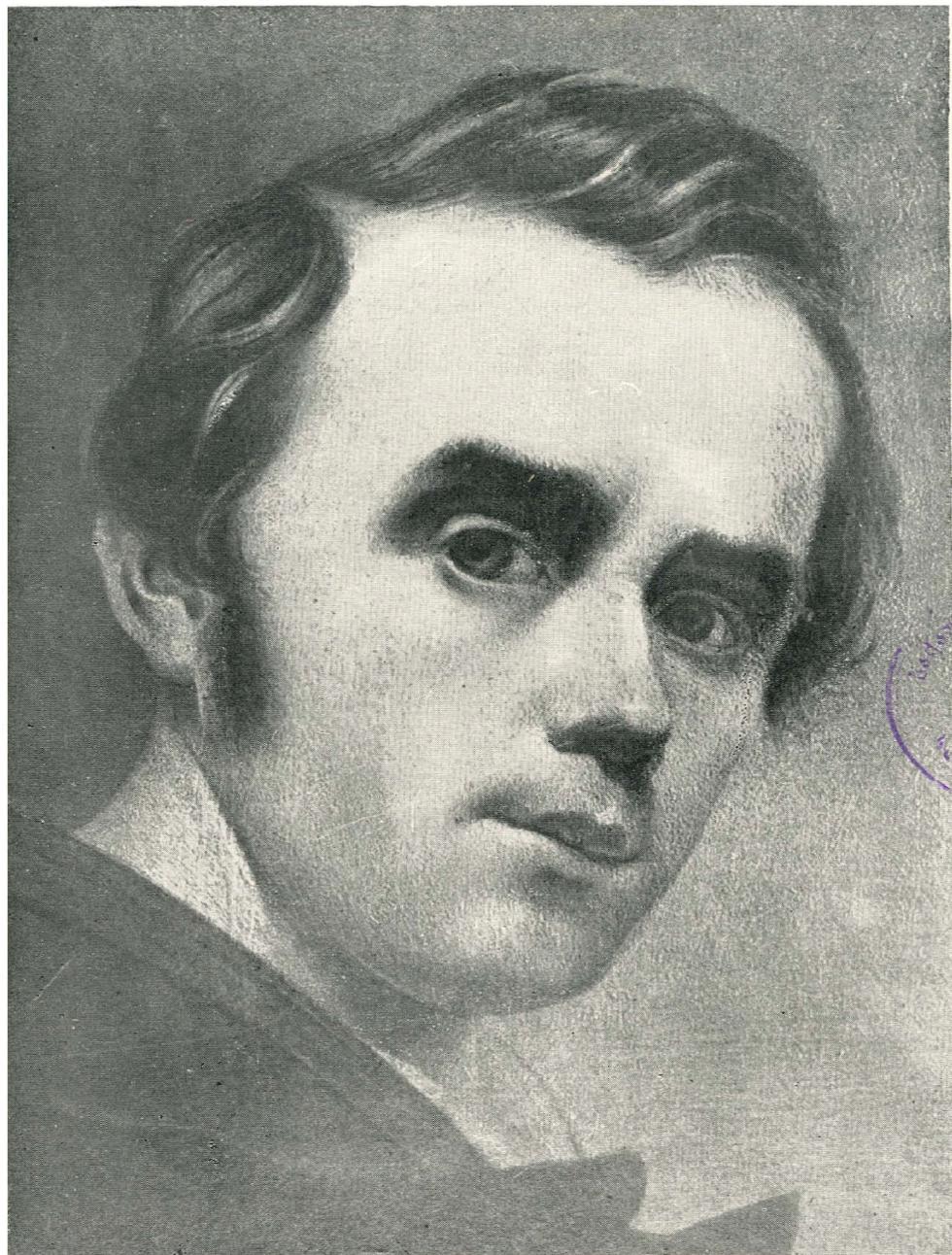
М. Комаров — Тарас Шевченко в литературе и
искусстве. Библиографический указатель. Одесса, 1900.
XI. Рисунки и скульптурные изображения к его
произведениям. Тарас Шевченко — его жизнь и на
память о нем. №№ 1 — 59, стр. 50 — 53.

Микола Яшек — Тарас Шевченко. Матеріали до
бібліографії (р. р. 1903 — 1921), вид. I. Харків, 1921.
Пам'ятники Тарасу Шевченкові, стор. 22 — 27.

Д О Д А Т О К
П Р И Л О Ж Е Н И Е

B E I L A G E
S U P P L É M E N T

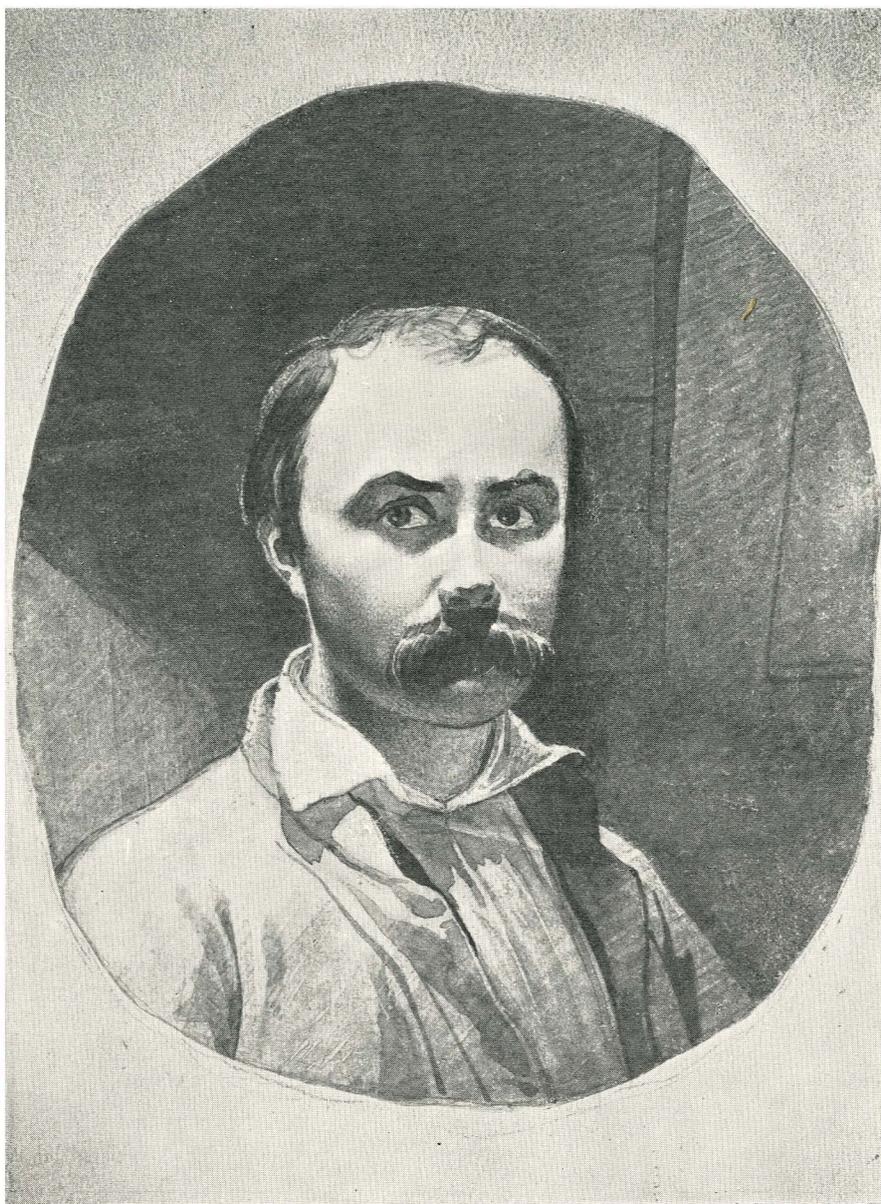
АВТОПОРТРЕТ, 1841
АВТОПОРТРЕТ, 1841
SELBSTPORTRÄT, 1841
AUTOPORTRAIT, 1841

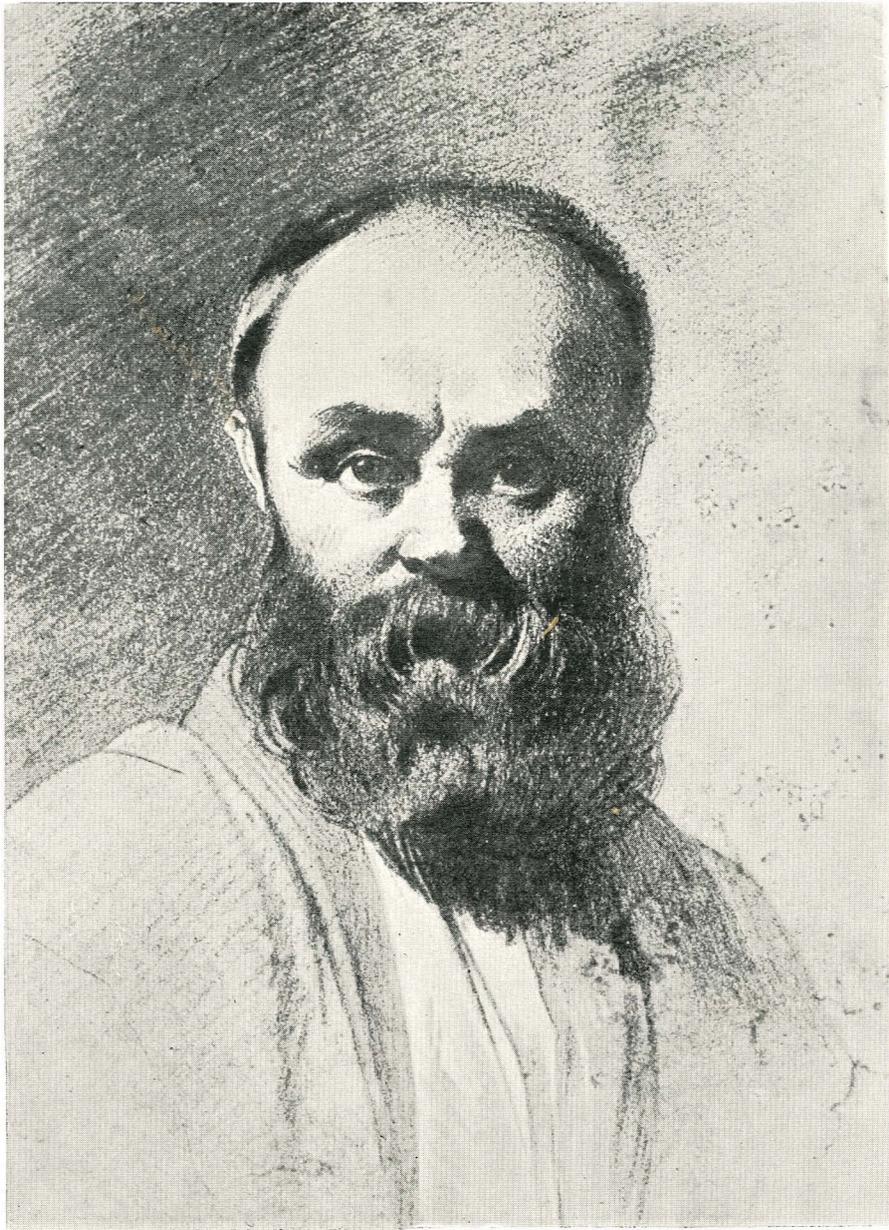
ПОРТРЕТ РОБОТИ В. ШТЕРНБЕРГА
ПОРТРЕТ РАБОТЫ В. ШТЕРНБЕРГА
SCHEWTSCHENKO-PORTRÄT VON V. STERNBERG
PORTRAIT FAIT PAR V. STERNBERG

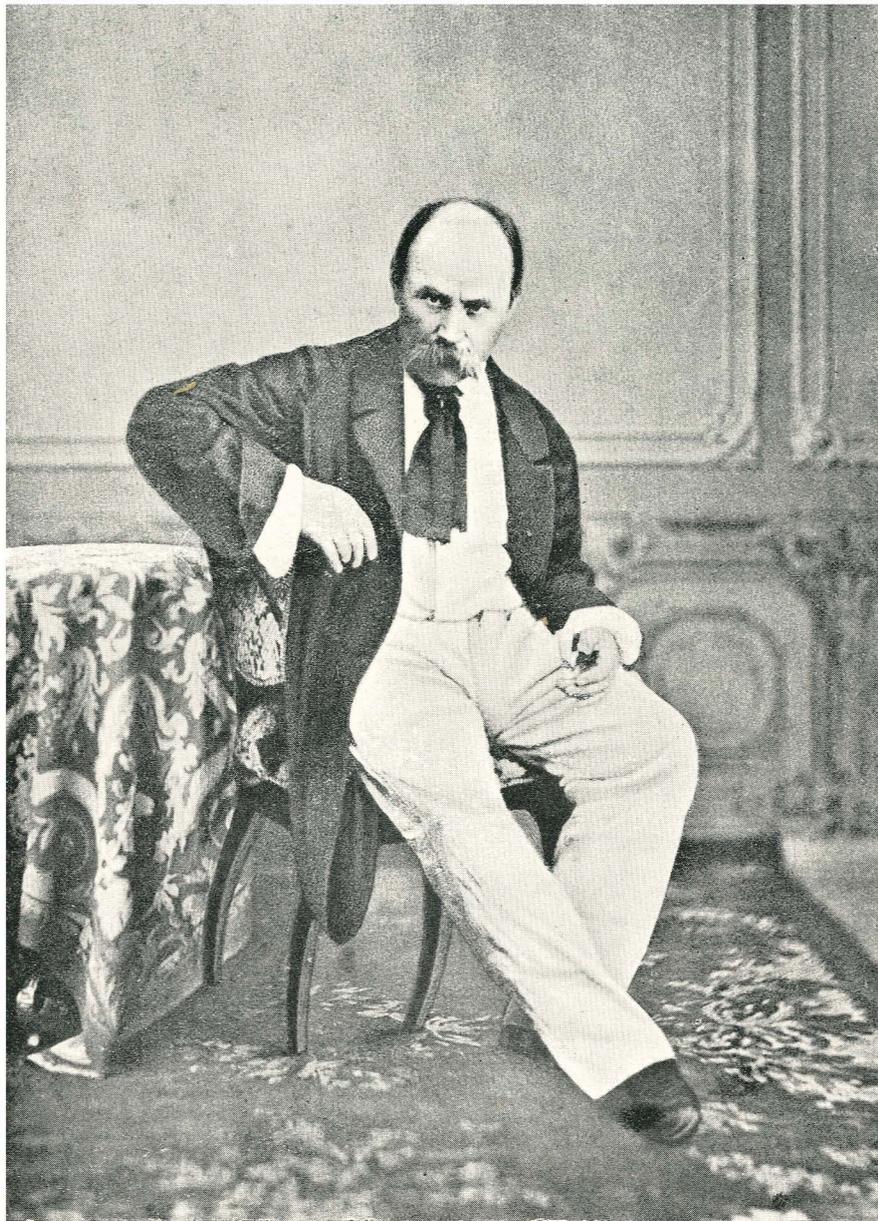
АВТОПОРТРЕТ, 1847
АВТОПОРТРЕТ, 1847
SELBSTPORTRÄT, 1847
AUTOPORTRAIT, 1847

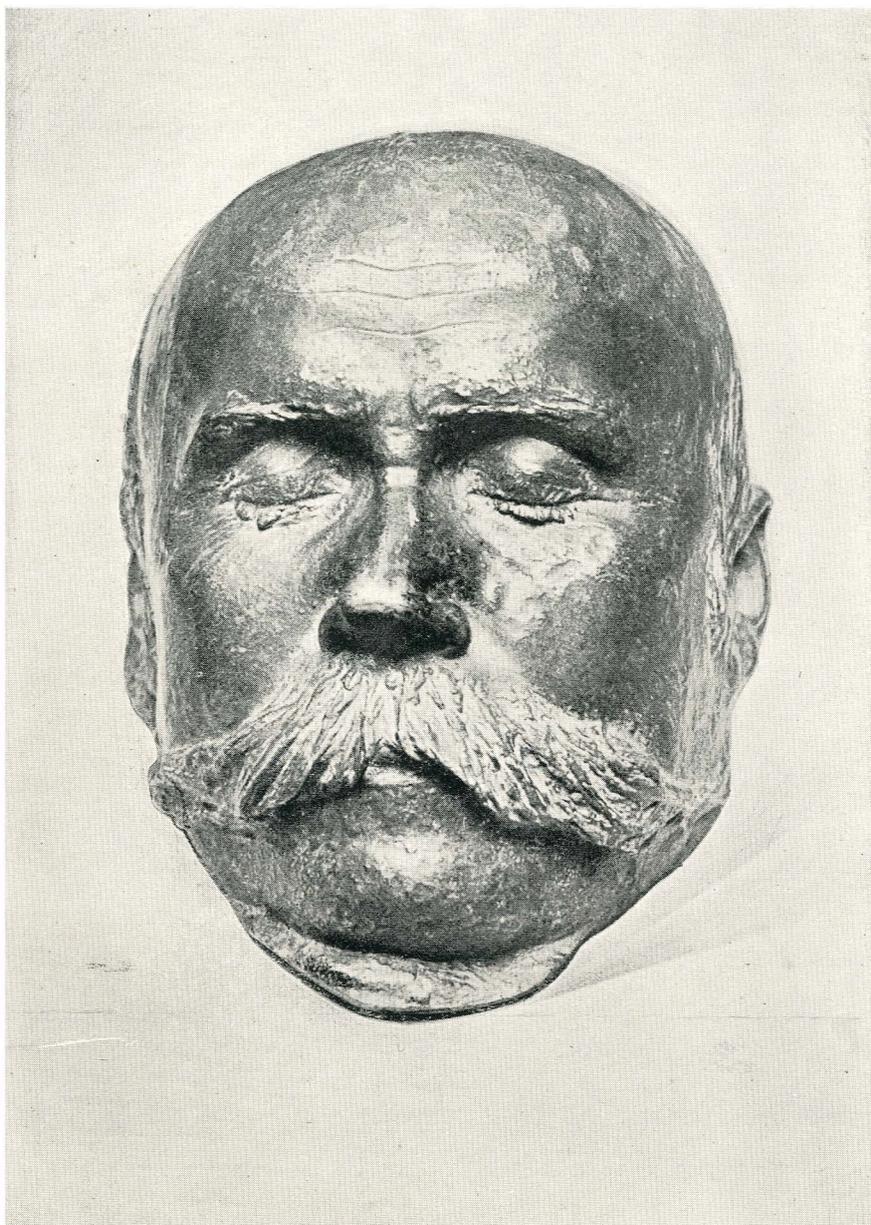
АВТОПОРТРЕТ, 1849
АВТОПОРТРЕТ, 1849
SELBSTPORTRÄT, 1849
AUTOPORTRAIT, 1849

АВТОПОРТРЕТ, 1857
АВТОПОРТРЕТ, 1857
SELBSTPORTRÄT, 1857
AUTOPORTRAIT, 1857

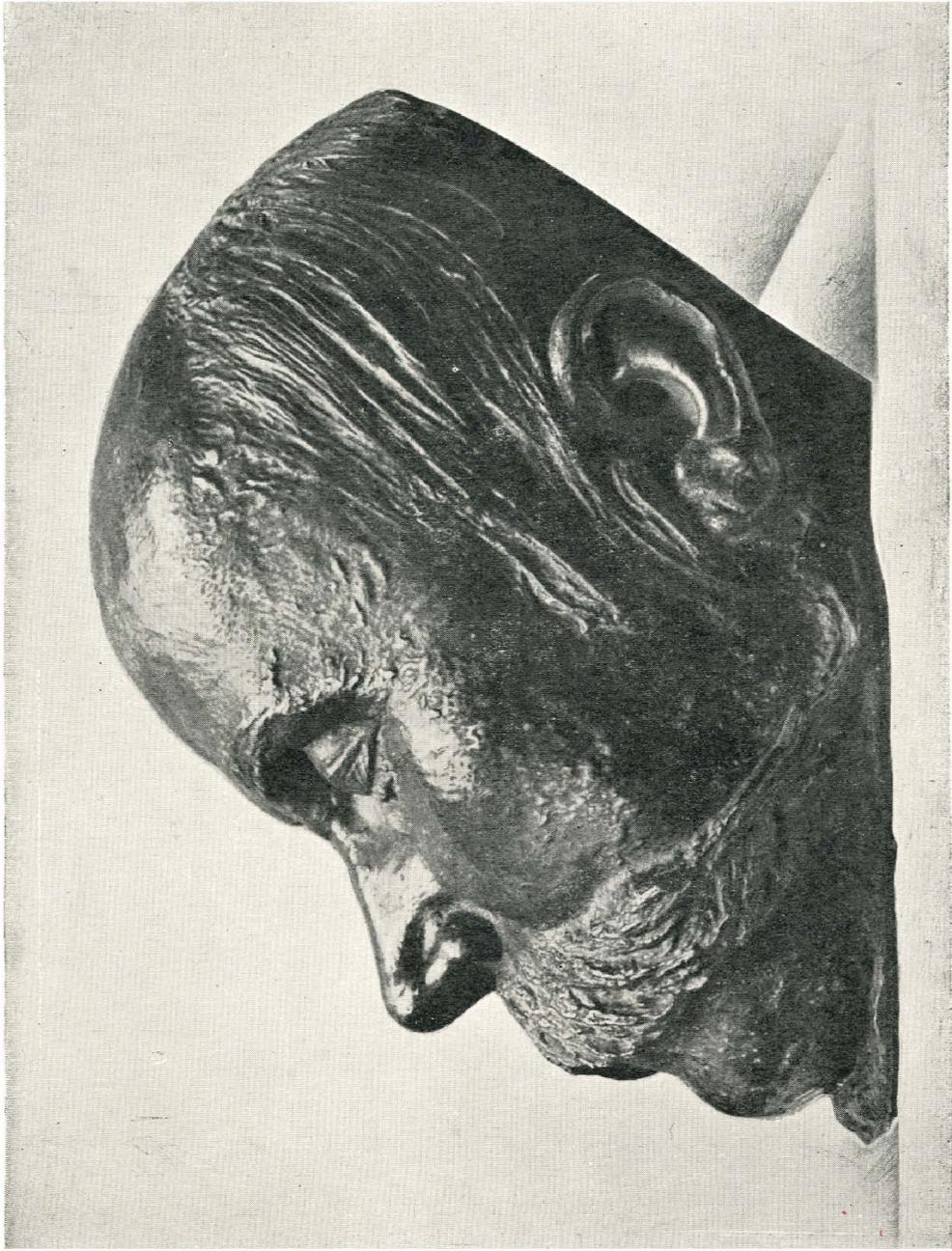

ФОТОГРАФІЯ, 1860
ФОТОГРАФІЯ, 1860
L I C H T V I L D, 1860
PHOTOGRAPHIE, 1860

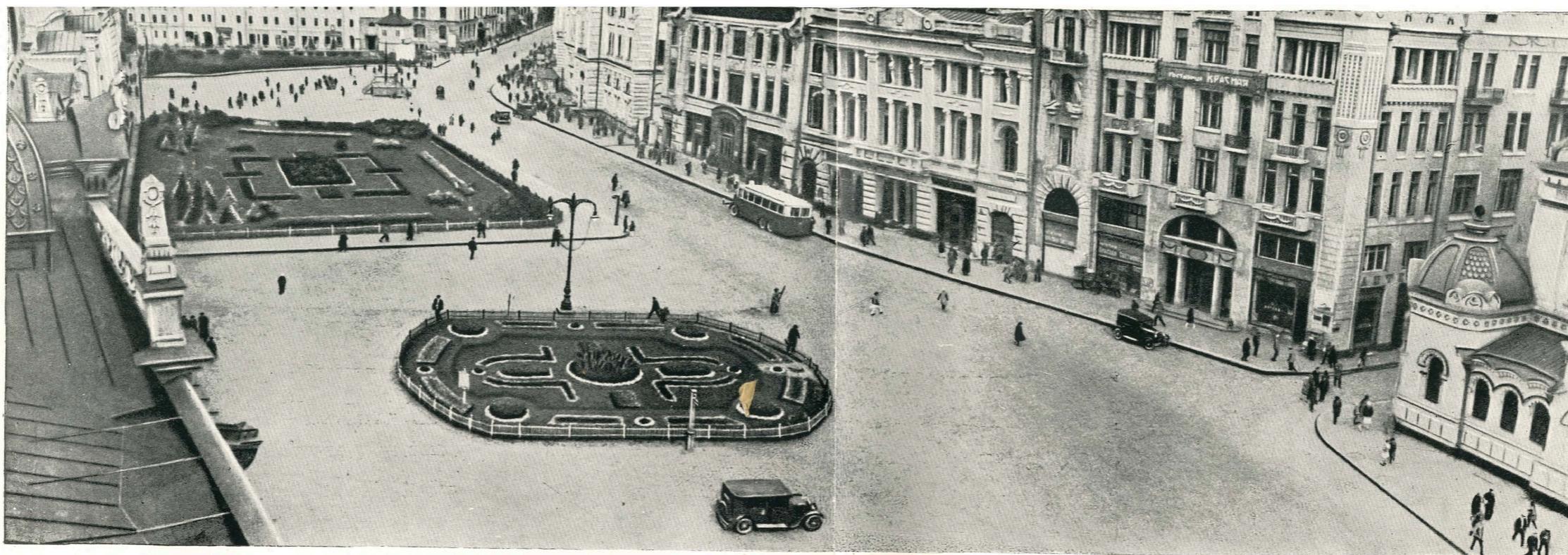

ПОСМЕРТНА МАСКА
ПОСМЕРТНАЯ МАСКА
DIE TOTENMASKE
MASQUE POSTHUME

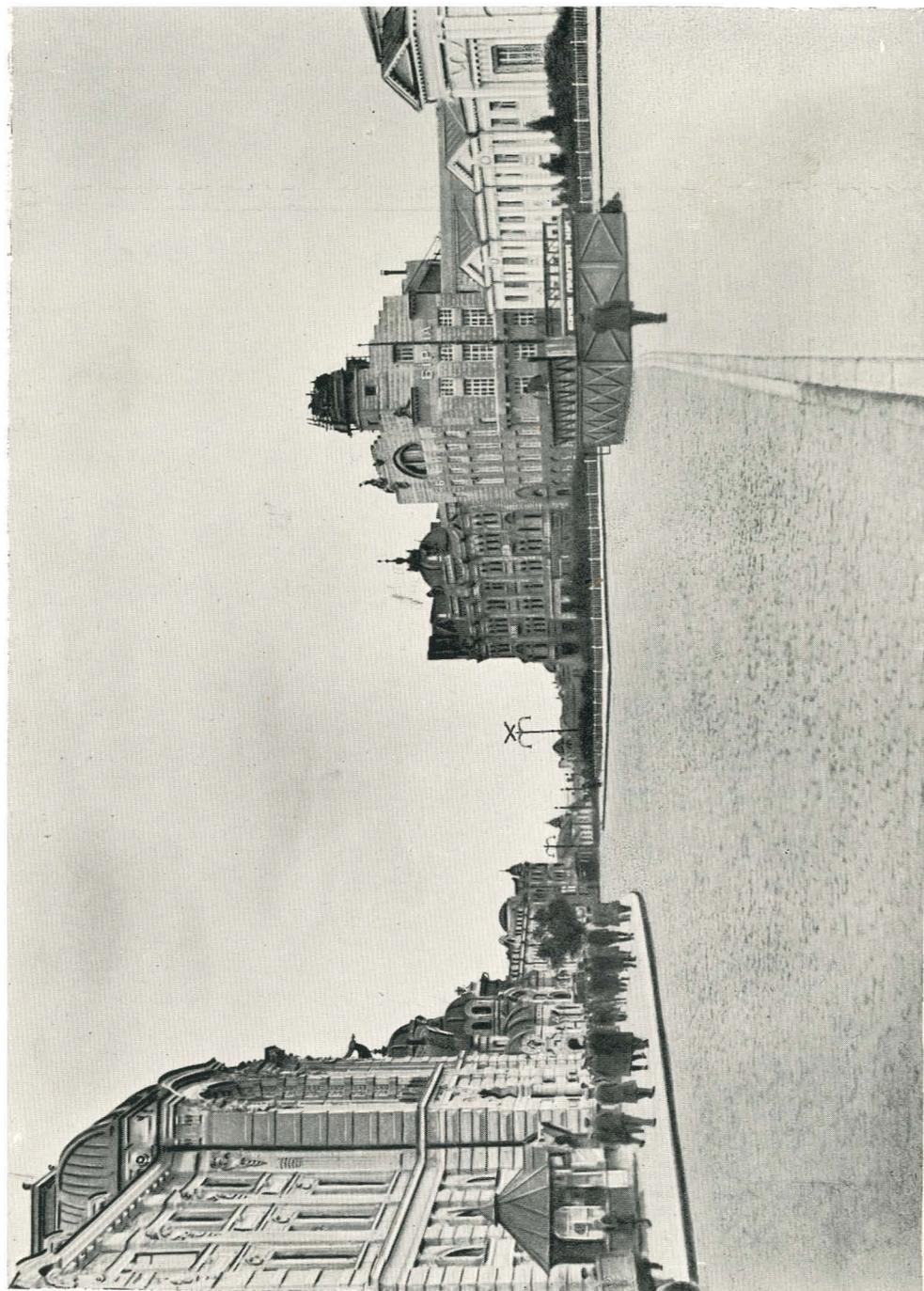

ПОСМЕРТНА МАСКА
ПОСМЕРТНАЯ МАСКА
DIE TOTENMASKE
MASQUE POSTHUME

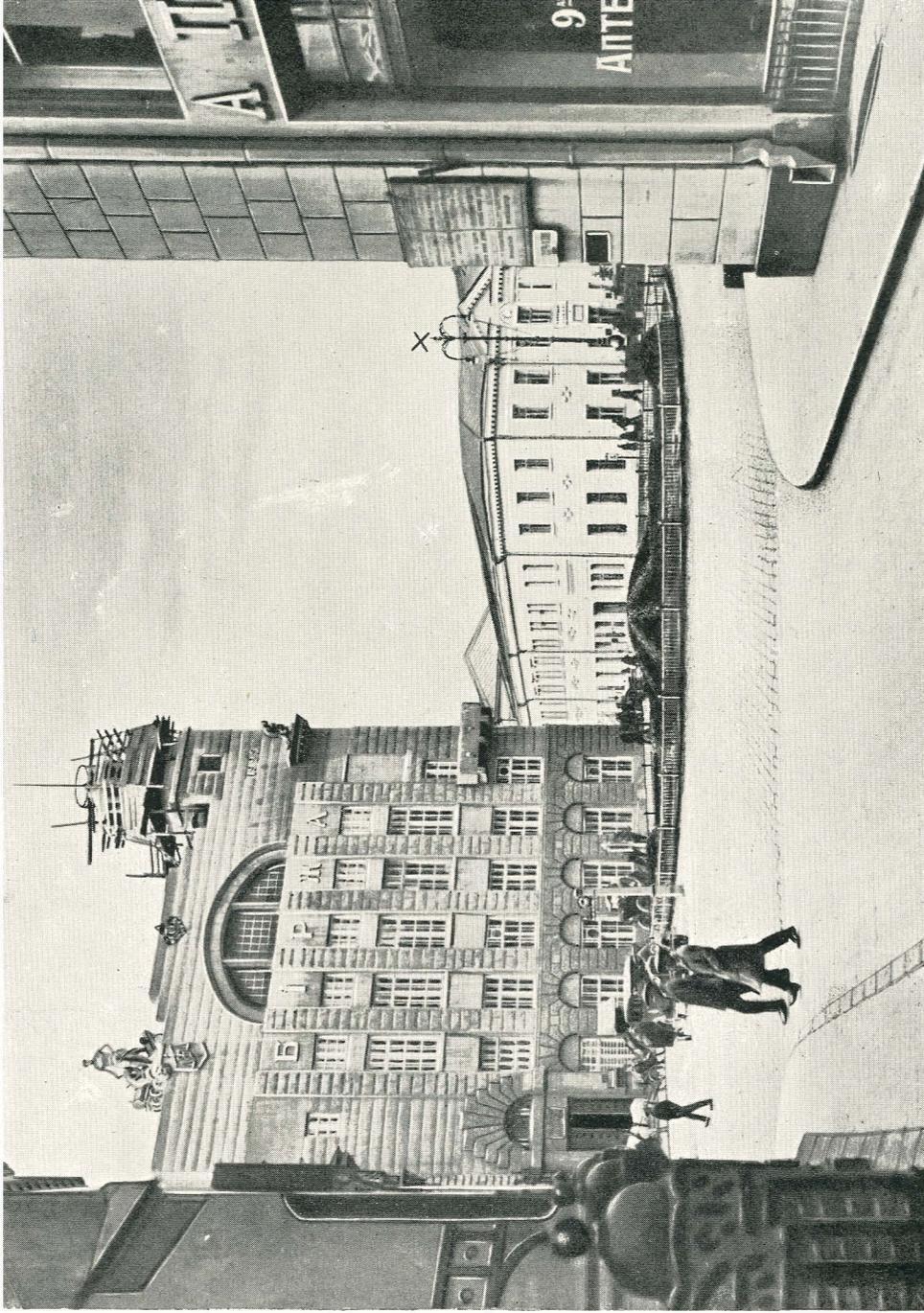
ЗФОТОГРАФОВАНО З ДАХУ ОДНОГО З БУДИНКІВ, ЩО ПРИЛЯГАЄ ДО МІСЦЯ, ВИЗНАЧЕНОГО ПІД ПАМ'ЯТНИК. ПУНКТ 1.
ЛІХТАРНИЙ СТОВЦ, ЩО СТОІТЬ НА МІСЦІ, ВИЗНАЧЕНОМУ ПІД ПАМ'ЯТНИК, МАЄ ВИСОТУ 8 М (ПОЗНАЧЕНО НА ВСІХ ФОТО)
СФОТОГРАФІРОВАНО С КРЫШИ ОДНОГО ИЗ ЗДАНИЙ, ПРИЛЕГАЮЩИХ К МЕСТУ, ОТВЕДЕННОМУ ПОД ПАМ'ЯТНИК. ПУНКТ 1.
ФОНАРНИЙ СТОЛЬ, НАХОДЯЩИЙСЯ НА МЕСТЕ, ОТВЕДЕННОМ ПОД ПАМ'ЯТНИК, ИМЕЕТ ВЫСОТУ 8 М (ОТМЕЧЕН НА ВСЕХ ФОТО)

A UFGENOMMEN VON EINEM AN DEN BAUPLATZ GRENZENDEN GEBÄUDE. PUNKT 1.
DIE AM BAUPLATZE STEHENDE BOGENLICHT-SÄULE BESITZT EINE HÖHE VON 8 M (VERMERKT IN ALLEN PHOTOS)
PHOTO PRISE D'UN DES TOITS DES ÉDIFICES CONTIGUS AU TERRAIN RÉSERVÉ AU MONUMENT. POINT 1. LE RÉVERBÈRE,
SE TROUVANT SITUÉ LE TERRAIN RÉSERVÉ AU MONUMENT, A UNE HAUTEUR DE 8 M (FIXÉ SUR TOUTES LES PHOTOS)

ЗФОТОГРАФОВАНО 3 ПУНКТА 2
СФОТОГРАФИРОВАНО С ПУНКТА 2

AUFGENOMMEN VOM PUNKTE 2
PHOTOGRAPHIE DU POINT 2

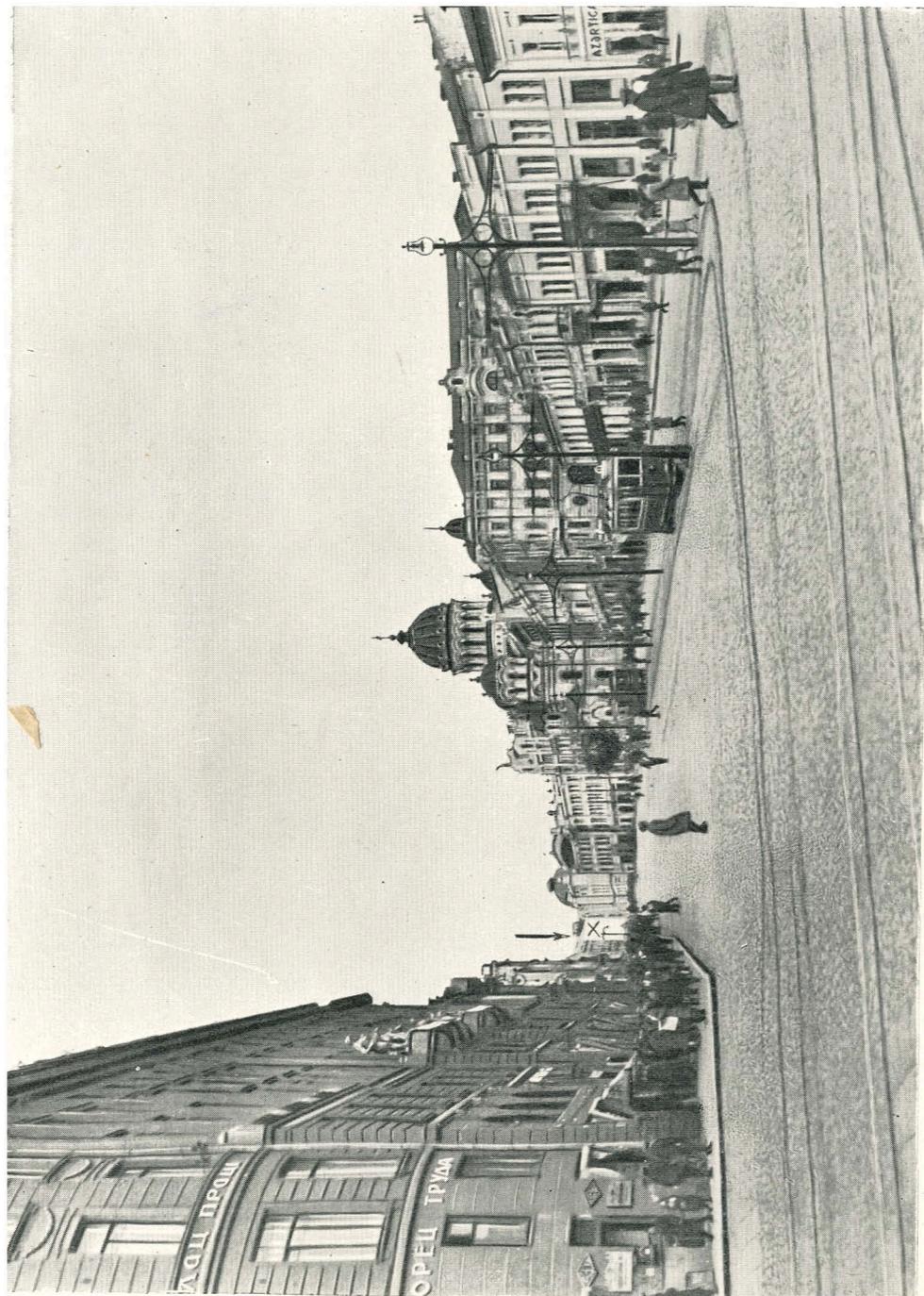
ЗФОТОГРАФОВАНО З ПУНКТА 3
СФОТОГРАФИРОВАНО С ПУНКТА 3

AUFGENOMMEN VOM PUNKTE 3
PHOTOGRAPHIÉ DU POINT 3

ЗФОТОГРАФОВАНО З ПУНКТА 4
СФОТОГРАФИРОВАНО С ПУНКТА 4

AUFGENOMMEN VOM PUNKTE 4
PHOTOGRAPHIE DU POINT 4

ЗФОТОГРАФОВАНО З ПУНКТА 5
СФОТОГРАФИРОВАНО С ПУНКТА 5

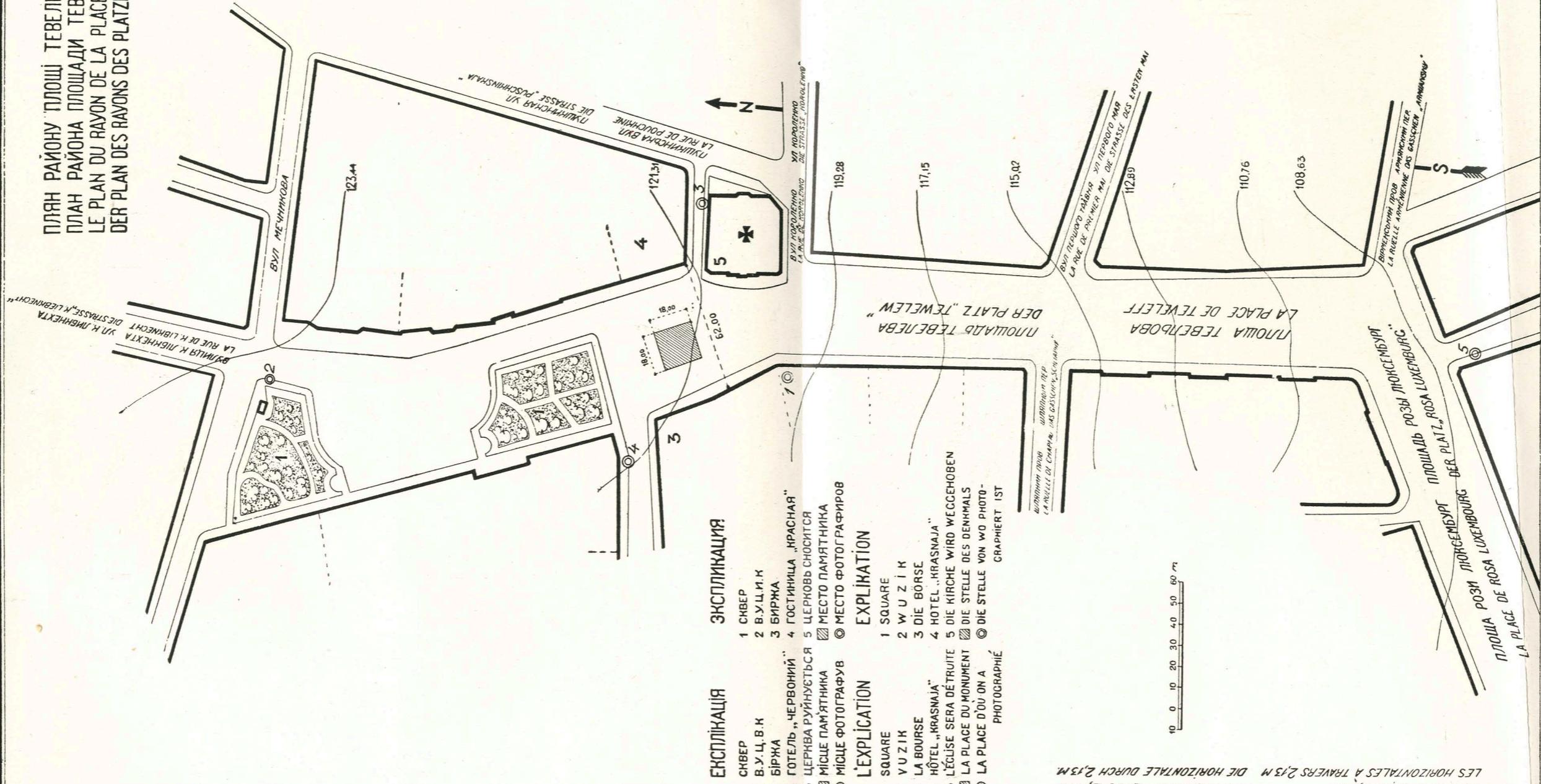
AUFGENOMMEN VOM PUNKTE 5
PHOTOGRAPHIE DU POINT 5

AEROPHOTO DES RAYONS DES PLATZES TEVELEW
AÉROPHOTO DU RAYON DE LA PLACE TEVELEF

АЕРОЗНІМОК РАЙОНУ МАЙДАНА ТЕВЕЛЕВА
АЭРОСНИМОК РАЙОНА ПЛОЩАДИ ТЕВЕЛЕВА

ПЛАН РАЙОНУ ПЛОЩІ ТЕВЕЛЬОВА
 ПЛАН РАЙОНА ПЛОЩАДИ ТЕВЕЛЕВА
 LE PLAN DU RAYON DE LA PLACE DE TEVELEFF
 DER PLAN DES RAYONS DES PLATZES TEVELEW

ЕКСПЛІКАЦІЯ

- 1 СКВЕР
- 2 В.У.Ц.І.К
- 3 БІРЖА
- 4 ГОТЕЛЬ "ЧЕРВОНІЙ"
- 5 ЦЕРКВА РУЙНУЄТЬСЯ
- ▨ МІСЦЕ ПАМ'ЯТНИКА
- ◎ МІСЦЕ ФОТОГРАФУВ

ЭКСПЛИКАЦИЯ

- 1 СКВЕР
- 2 В.У.Ц.І.К
- 3 БИРЖА
- 4 ГОСТИНИЦА "КРАСНАЯ"
- 5 ЦЕРКОВЬ СНОСИТСЯ
- ▨ МЕСТО ПАМЯТНИКА
- ◎ МЕСТО ФОТОГРАФИРОВ

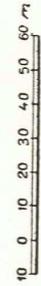
L'EXPLICATION

- 1 SQUARE
- 2 VUZIK
- 3 LA BOURSE
- 4 HOTEL "KRASNAYA"
- 5 L'ÉGLISE SERA DÉTRUITE
- ▨ LA PLACE DU MONUMENT
- ◎ LA PLACE D'OU ON A PHOTOGRAPHIÉ

EXPLIKATION

- 1 SQUARE
- 2 WUZIK
- 3 DIE BÖRSE
- 4 HOTEL "KRASNAYA"
- 5 DIE KIRCHE WIRD WEGGECHEWEN
- ▨ DIE STELLE DES DENHMALS
- ◎ DIE STELLE VON WO PHOTOGRAPHIERT IST

ГОРизОНТАЛНІ ЧЕРЕЗ 2,13М
 LES HORIZONTALS A TRAVERS 2,13M
 ПОРМОННІ ЧЕРЕЗ 2,13М

u.o/08

B 43353

ЗАПИТАННЯ В СПРАВІ КОНКУРСУ АДРЕСУ
ВАТИ ДО ХАРКОВА, ВУЛ. К. ЛІБКНЕХТА, 7,
УПРАВА ОКРУЖНОГО ІНЖЕНЕРА, КОМІТЕТ
БУДІВНИЦТВА ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ

ЗАПРОСИ ПО КОНКУРСУ НАПРАВЛЯТЬ В
ХАРЬКОВ, УЛ. К. ЛИБКНЕХТА, 7, УПРАВЛЕНІЕ
ОКРУЖНОГО ІНЖЕНЕРА, КОМИТЕТ
СТРОИТЕЛЬСТВА ПАМЯТНИКА ШЕВЧЕНКУ

ANFRAGEN BETREFFS DES KONKURSES
SIND AN FOLGENDE ADRESSE ZU RICHTEN:
CHARKIW, KARL LIEBKNECHT-STRASSE, 7,
VERWALTUNG DES KREISBEZIRKS-INGE
NIEURS, KOMITEE ZUR ERRICHTUNG DES
SCHEWTSCHENKO-DENKMALS

LES DEMANDES À PROPOS DU CONCOURS
SERONT ADRESSÉES À KHARKIFF, RUE
K. LIBKNECHTE, 7, L'ADMINISTRATION DE
L'INGÉNIEUR DE L'ARRONDISSEMENT. COMI
TÉ DE LA CONSTRUCTION DU MONUMENT
D E C H E V T C H E N K O